និព្វានទៅឯណា?

២៥៦.
៣

ម្ពួឃាល ខៀវ ជុំ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ស្នាដៃនេះ

កើតឡើងពីកិច្ចសហការគ្នា រវាង
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ និង **បណ្ណាល័យអេឡិចត្រូនិចខ្មែរ**
ក្នុងគោលបំណងយ៉ាងមុតមាំដើម្បីថែរក្សា ការពារ កុំឲ្យបាត់បង់តទៅទៀត
ព្រមទាំងផ្សព្វផ្សាយស្នាដៃ-ឯកសារទាំងនេះ
សម្រាប់សាធារណជនប្រើប្រាស់ដោយមិនគិតកម្រៃ។

សូមថ្លែងអំណរគុណដល់
អង្គការរីហ្សូ កូសី-កៃ វិទ្យាស្ថានបើកទូលាយ
ករុណាខ្មែរ និង មូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា
ដែលបានគាំទ្រគម្រោងការស្នាដៃនេះ សម្រាប់ទុកក្នុងបណ្ណាល័យអេឡិចត្រូនិច។

Buddhist Institute of Ministry of Cult and Religion and eLibrary of Cambodia have made a cooperative effort to digitalize books and manuscripts in order to preserve our Cambodian literary heritage. This will promote and provide easy, instant access, free of charge to the public and future generations to come.

A sincere thank you to our generous supporters: Rissho Kosei-Kai, Open Institute, Karuna Cambodia and Cambodian Education Excellence Foundation, who made this endeavor possible.

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

២៥៦.៣

និព្វាននៅឯណា?

ដោយ

ភិក្ខុធម្មបាល **ខៀវ~ជុំ**

បោះពុម្ពផ្សាយ

ដោយ

បណ្ណាគារ **ពន្លឺជាតិ**

លេខ ៣៦៥ ខ ម វិ, ប្រជាធិបតេយ្យ

ព,ស ២៥១៧

គ,ស ១៩៧៣

LIBRARY
២៩១២៤/៨០

អ្នកនិពន្ធរក្សាសិទ្ធិ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ឧទ្ទិសមិត្តរួមជាតិ

ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃ

- ឧត្តមគតិពុទ្ធសាសនា !
- សម្បជញ្ញជាតិ !
- ស្មារតីយុត្តិធម៌ !
- ព្រលឹងប្រជាធិបតេយ្យ !
- គោលគំនិតសាធារណរដ្ឋ !
- មនសិការៈនិព្វាន !

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អារម្ភកថា

សត្វតែងតែកើតមកប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ , គេចវៀសអំពីក្តីទុក្ខ , តែគេមិនសូវបានជួប មិនសូវបានរួច តាមសេចក្តីត្រូវការ និងមិនត្រូវការរបស់គេឡើយ ។ ដូចនេះ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះក្តីសុខកើតមកអំពីហេតុគឺធ្វើបុណ្យ , ក្តីទុក្ខកើតមកអំពីហេតុគឺធ្វើបាប ។ ជាមួយគ្នានេះទៀត , ក្តីសុខកើតពីគំនិតសន្តោស ក្តីទុក្ខកើតពីគំនិតល្មោភ ។ បើស្តីតាមសច្ចធម៌ , ក្តីសុខជាសម្មតិសច្ចៈ គឺមានឡើងដោយសន្មត់ , ក្តីទុក្ខជាសភាវសច្ចៈ មានប្រចាំលោកជានិច្ចនិរន្តរ៍។ ពោលគឺសកលសត្វមានសុទ្ធតែទុក្ខ គ្មានសុខឡើយ ។ ភាសាថាសុខ គឺជាក្តីទុក្ខយ៉ាងស្រាល , យ៉ាងខ្សោយ , ល្មមអត់បានធន់បានប៉ុននោះ ។ ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធបរមគ្រូជាដើម ក្នុងពេលជួបគ្នាម្តងៗ លោកពុំដែលបានធ្វើសំនួរដល់គ្នានិងគ្នាដោយប្រើភាសាថា " ម៉េចអ្នកឯងរស់នៅសព្វថ្ងៃ សុខសប្បាយទេឬ ? " ផ្ទុយទៅវិញ , លោកអ្នកធ្វើសំនួរតែងប្រកាន់យកភាសាថា " ម៉េចសព្វថ្ងៃនេះ ល្មមទ្រាំរស់នៅបានឬទេ ? " ចំណែកលោកអ្នកឱ្យចំលើយ តែងប្រកាន់យកភាសាថា " ល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានដែរ " សំនួរចំលើយនេះ បញ្ជាក់ឱ្យយើងឃើញថា សកលសត្វមានតែទុក្ខ គ្មានសុខទេ ។

កាលណាយើងគយគន់មើល ដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់យើងក្នុងមួយថ្ងៃៗយើងនិងឃើញថា ខ្លួនយើងម្នាក់ៗបានជួប

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នឹងសេចក្តីពេញចិត្តខ្លះ មិនពេញចិត្តខ្លះ រីករាយខ្លះ ថ្នាំងថ្នាក់ខ្លះ ។ល។ យើងចូលចិត្តរបស់ល្អ មិនចូលចិត្តរបស់អាក្រក់ . តែយើងមិនដឹងថាធ្វើយ៉ាងណាបានជួបនឹងរបស់ល្អ . ធ្វើយ៉ាងណាបានមិនជួបនឹងរបស់អាក្រក់ឡើយ ។

តែអ្នកដែលបានសិក្សាធម្មជាតិរបស់ជីវិត . គេអាចសង្កេតឃើញមនោសញ្ចេតនានៃជីវិត ដែលកើតរលត់ក្នុងចិត្តរបស់គេបាន ដោយអាស្រ័យធម្មៈជាគោលការនៃពុទ្ធសាសនា ឬសាសនាទាំងឡាយដទៃ គឺដឹងថា ខ្លួនគេកំពុងវង្វេងភាន់ច្រឡំ ឬស្រវឹងល្ងៀនក្នុងចំណាប់នៃរសក្នុងកាមលោក បានដល់សេចក្តីសប្បាយ ដែលកើតអំពីរូប សំលេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ។ល។ សុទ្ធសឹងជាធាតុបង្កបង្កើតនូវសេចក្តីពេញចិត្ត និងមិនពេញចិត្តជានិច្ចកាល ។

ខ្ពស់ជាងនេះទៀត . កាលណាគេបានសិក្សាធម្មជាតិរបស់ជីវិតឱ្យបានច្រើន . បានជ្រៅទៅទៀត គេនិងឃើញថា សូម្បីតែសេចក្តីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ក៏វាជាធាតុសំរាប់តែផ្តល់ឱ្យខ្លួន នូវទារុណកម្មប៉ុនគ្នានឹងសេចក្តីមិនស្រឡាញ់ពេញចិត្តហ្នឹងដែរ ។ ក្នុងន័យថានៅស្ងៀមៗមិនកើត ឧស្សាហ៍ទៅស្អប់វា ទៅស្រឡាញ់វា . ហើយមិនត្រឹមតែខំប្រឹងស្អប់ស្រឡាញ់ប៉ុននឹងទេ . បន្ថែមលើនេះគឺខំប្រឹងព្យាយាមថែរក្សាវា យ៉ាងភ្លេចនឿយហត់ ដើម្បីមិនឱ្យវាបាត់បង់ទៅវិញទៀតផង ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មនុស្សខ្លះមានគំនិតប្រកបដោយពន្លឺ មើលឃើញទុក្ខទោសនៅក្នុងសំអប់និងសម្លាញ់ ហើយមិនចង់រស់នៅជាទាសភាពនៃធាតុទាំងពីរ . ចង់រើបំរះចាកទាសភាពនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌស្វែងរកធម៌ល្អប្រសើរដែរ . តែរកមិនឃើញព្រោះគេអនុវត្តសង្វែងមិនស្របនិងពោធិបក្ខិយធម៌ ឬសង្វែងនៅក្រោមការកៀបសង្កត់នៃឧបាទាន គឺសង្វែងប្រាសចាកការលះកាត់ (ឧបាទាន) ។ សង្វែងបែបនេះ . មិនត្រឹមតែមិនផ្តល់ឱ្យខ្លួន នូវគុណធម៌ល្អវិសេស តាមដែលមានចែងក្នុងទ្រឹស្តីនៃមជ្ឈិមាបដិបទា ឬអដ្ឋង្គិកមគ្គប៉ុននឹងទេ ។ ព្រមគ្នានេះ វាធ្វើឱ្យចិត្តមនុស្សយើង ធ្លាក់ចុះក្នុងរណ្តៅឧបាទានកាន់តែធ្ងន់ឡើងៗជ្រៅទៅៗ ។ តែទោះជាយ៉ាងណាក្តី បើគេអនុវត្តព្រមគ្នាទាំងទំរើលះកាត់នុយឧបាទាន ទាំងទំរើស្វែងរកអរិយមគ្គនោះគេមុខជាបានដល់ត្រើយរបស់ទុក្ខ ក្នុងពេលណាមួយមិនខានឡើយ។ គឺមិនយូរមិនឆាប់ . គេនឹងបានឆ្លងចាកអន្លង់ទុក្ខ ចូលទៅរស់ក្នុងត្រើយគ្មានទុក្ខ . គ្មានចំណង ។ល។ យ៉ាងពិតប្រាកដដូចសេចក្តីប្រាថ្នារបស់គេ ។ ក្នុងន័យថា សត្តា មិនថារូបណាជារូបណាទេ. កាលណាខំប្រឹងស្តាបនាសង្វែងនៃអរិយមគ្គ. ខំប្រឹងកាត់ផ្តាច់នូវចំណងនៃកិលេសជារឿយៗ យូរៗទៅ គេនិងបានដល់នូវភាពស្ងាប់ស្ងៀមនៃឧបាទាន ហើយបានរស់នៅក្នុងភាវៈប្រសើរកំពូល ឬភាវៈប្រកបដោយអាថ៌កំបាំង ដែលលោកហៅថា" និព្វាន" ហ្នឹងឯង។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដូចនេះការប្រតិបត្តិធម៌ដើម្បីនិព្វាន ទើបជាការចាំបាច់ សំរាប់មនុស្សដែលប្រាថ្នាឆ្លងអន្ទង់ទុក្ខ ចូលទៅកាន់ត្រើយគ្មានទុក្ខ ។ ពោលដោយខ្លីគឺ : មានតែនិព្វានបដិបទាមួយទេ ដែលអាចបញ្ចប់ទុក្ខ . បញ្ចប់ចំបាំង . បញ្ចប់កំដៅ ។ល។ របស់ជីវិតសត្វលោក។ ចំណែកខាងបដិបទាទាំងឡាយដទៃ មានមគ្គបដិបទាជាដើម មិនអាចនិងបញ្ចប់ធាតុសត្រូវ និងជីវិតរបស់សកលសត្វបានឡើយ ព្រោះបដិបទាទាំងអស់នេះ មួយណាក៏ដូចជាមួយណាដែរ សុទ្ធតែបានស្ថិតនៅក្នុងអន្ទង់នៃអវិជ្ជា និងមាត់ជង្ហាប់នៃឧបាទាន ។ល។ ដើម្បីពង្រើង និងពង្រីកជំហរនិព្វានបដិបទា គេត្រូវសិក្សាអំពីនិព្វានបណ្តុះគំនិតនិព្វាន ។ល។ គ្រប់ៗអាត្មា ។ នេះជាគំនិតអ្នកសរសេររឿង **និព្វាននៅឯណា ?** ។

ក្នុងទីបំផុតនេះ អ្នកសរសេរសូមជូនដល់មិត្តរួមជាតិ រួមលោកនូវគំនិតសិក្សា . គំនិតវិភាគ អំពីនិព្វាន ។ ជាមួយគ្នានេះ .សូមសកលមិត្ត បានរស់នៅក្នុងភាពស្ងប់ . ភាពត្រជាក់ .ភាពបងប្អូន ។ល។ គ្រប់ទិវារាត្រីកាល ដោយគ្មានទីបំផុត ចាប់តាំងពីសតវត្សនេះតទៅ ដោយសំនូមយ៉ាងបរិសុទ្ធរបស់អ្នកសរសេរនៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃព្រហ្មវិហារធម៌ ដែលប្រកាសដោយព្រះសមណគោត្តមបរមសាស្ត្រាចារ្យ ជាប្រទីបនៃសកលសត្វ ក្នុងសកលលោក ។

ភិក្ខុធម្មបាល **ខៀវ-ជុំ**

ភ្នំពេញ-វត្តលង្កា

ថ្ងៃទី ១៥ ខែ វិច្ឆិកា ១៩៧៣

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បញ្ហានៃនិព្វាន

និព្វាន មិនមែនជាប្រទេស, គេហដ្ឋាន, ប្រាសាទវិមានឬពិភពលោកជាលំនៅរបស់ព្រះអាទិទេព សឹងពោរពេញទៅដោយក្តីសុខយ៉ាងនិរន្តរ៍ ទំនាក់ទំនងដូចក្តីសុបិន ក្តីស្រមៃ ដែលធ្លាប់មានក្នុងព្រលឹងរបស់មនុស្សាឡើយ ។

និព្វាន មិនបានមានន័យថា ជាភាពរួចផុតស្រឡះរបស់ខ្លួននៃមនុស្សម្នាក់ៗ អំពីលោកនេះ ទៅកាន់លោកដូចនេះទៀត និងមិនមែនជាភាវៈនៃភាពមានខ្លួនប្រាណ ដូចទំរើតួសដៅដែលធ្លាប់មានលើគំនិតមនុស្ស ជាយូរមកហើយទេ ។

តែ **និព្វាន** លោកបានឱ្យន័យទៅលើភាពរលត់យ៉ាងកំពូល គឺសូន្យកំដៅ សូន្យជំនុត, ភាពចាក់ដោតមុតជល់, ភាពព័ទ្ធរឹតរួតដែលធ្លាប់មាននៅក្នុងចិត្តមនុស្ស គឺកាត់ផ្តាច់ដោយផុតស្រឡះ នូវដើមហេតុនៃកំណើតយ៉ាងដាច់ខាត, យ៉ាងអស់ជើងតែម្តង ។ ភាពដូចនេះ មាននៅជាធម្មតា ជាអនន្តកាល ហើយមាននៅគ្រប់ទីកន្លែង គ្រប់ពេលវេលា ។ ភាពនេះបានកើតប្រាកដជាក់ស្តែងដល់ចិត្តមនុស្សជានិច្ច ក្នុងពេលណាវិញ្ញាណរបស់គេប្រាសចាកកិលេស។ ដូចនេះទើបលោកពោលថា និព្វានមានភាពតាំងនៅជានិរន្តរ៍, មាននៅគ្រប់ទី គ្រប់កន្លែង គ្រប់កាលវេលាយ៉ាងស្ថាពរគ្មានដាច់ គ្មាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ផាត់សោះឡើយ ។ និព្វាននៅជិត. នៅជាប់ជាមួយនឹងខ្លួនយើង ក្នុងជីវិតអន្ទោលនេះឯង, តែយើងចូលមិនទាន់ដល់, មើលមិនទាន់ឃើញព្រោះចិត្តរបស់យើងមានកិលេស សឹងលោកហៅថា "សំបក" ជាគ្រឿងវេចខ្ចប់នៅឡើយ ។

ការសើរើសង្កេតមើលនិព្វានជាថ្មីទៀត ៗ

កាលណាយើងសង្កេតពិចារណាមើលនិព្វាន ម្តងទៀត យើងនឹងឃើញថា កិលេសនិងសេចក្តីទុក្ខ មិនអាចនឹងមានក្នុងសភាវៈនៃនិព្វានភាពបានទេ ព្រោះនិព្វាននឹងនៅជានិព្វានរហូតអនន្តកាល គ្មានទៅជាអ្វីដទៃឡើយ ។ ដូចនេះ ទើបមានពាក្យពោលថា " និព្វានមិនមែនជាទីតាំង.មិនមែនជាទីអាស្រ័យនៅនៃកិលេស. នៃសេចក្តីទុក្ខ. តែជាធាតុ ជាទីមានភាពរលត់យ៉ាងកំពូល នៃភ្លើងកិលេស. នឹងភ្លើងទុក្ខហ្នឹងតែម្តង ។

និព្វានមើលក្នុងផ្លូវមួយទៀត ៗ

កាលណាចិត្តរបស់មនុស្សយើងបានពាក់កែវយឺត គឺបញ្ញា. យើងនឹងមើលឃើញសភាវៈនៃនិព្វានភាព យ៉ាងច្បាស់បន្តិចម្តងៗ ហើយយើងមុខជានឹងចាប់យកនូវនិព្វានភាពនេះជាអារម្មណ៍ ។ ជាមួយគ្នានេះ. ចិត្តរបស់យើងនឹងមានសេចក្តីតក់ស្លុតញាប់ញ័រស្រៀវខ្លាច ចំពោះសេចក្តីវង្វេងភាន់ច្រឡំ ដែលខ្លួនយើងធ្លាប់មាន ក្នុងកាលមុនយូរមកហើយ ដោយអាស្រ័យធម៌ជាន់ខ្ពស់ ដែលយើងបាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បំរើននោះ ។ កិលេសក្នុងខន្ធសន្តានរបស់យើង ក៏ចាប់ផ្តើមរឹងហួត ទៅបន្តិចម្តងៗ. សេចក្តីទុក្ខប្រចាំខន្ធរបស់យើង ក៏រសាត់រលាយទៅ ជាមួយនឹងរបឹងនៃកិលេសឿយៗដែរ ។ ដូចនេះហើយ.ទើបលោក ពោលថា " **និព្វានជាធម៌អំពូល** " ជាគ្រឿងរំលត់យ៉ាងអស់ជើងនូវ ភ្លើងកិលេស និងភ្លើងទុក្ខទាំងឡាយ ដែលមាននៅក្នុងសន្តានរបស់ សត្វា ។

សេចក្តីសរុបដែលយើងត្រូវប្រកាន់យក ៗ

និព្វាន គឺជាសភាពនៃសេចក្តីរលត់យ៉ាងអំពូលនូវអ្វីៗទាំងអស់ ដែលបង្កើតឡើងដោយកិលេស មានជាអាទិ៍កំដៅ ចំហេះ, ជំនុត, ចំនាក់, ជំនល់, បំនុក ។ ព្រមគ្នានេះទៀត ចំណងនៃកិលេស គឺសំយោជន៍ ដែលចងរឹតរួតវិញ្ញាណរបស់មនុស្ស ក៏ត្រូវបានដាច់ ជ្រុះធ្លាក់ចាកសន្តានមនុស្ស ក្នុងពេលហ្នឹងដែរ ។ កិរិយាដែលអ្វីៗ ទាំងអស់, មានកំដៅជាដើម, បានរលត់អស់ទៅ គឺកិរិយាដែលចិត្ត បានលុះដល់ភាពអស់កិលេស ឬលុះដល់និព្វានដែលលោកហៅថា " **ការនិព្វាន** " ។ ការនិព្វានរបស់មនុស្សយើង ដោយពិតប្រាកដ នោះ គឺនៅត្រង់ការដែលចិត្តរបស់មនុស្សយើង ចូលទៅកាន់ភាវៈនៃ ភាពគ្មានកំដៅ, គ្មានចំហេះ, គ្មានជំនុត, គ្មានចំនាក់, គ្មាន ចំណង ។ល។ យ៉ាងដាច់ខាត យ៉ាងអស់ជើង ។ ភាវៈនៃនិព្វាន និងទំរីនៃនិព្វាន ឬការនិព្វាន មានភាពប្រាកដ ជាក់លាក់ឡើង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ក្នុងលោកជាគ្រាដំបូង ដោយអាស្រ័យប្រាជ្ញាញាណ របស់ព្រះសមណគោត្តមបរមគ្រូ ព្រះអង្គបានចូលដល់ភាពរលត់ជា កំពូលនេះមុនសកលសត្វ ហើយព្រះអង្គជាមនុស្សទី១របស់ពិភពលោកក្នុង ទំរើស្រាវជ្រាវរកឃើញ នូវអ្វីដែលគេហៅថា ទីបំផុតនៃលោកា ។ កំណើតរបស់ព្រះអង្គ ក៏មិនមែនជាអ្វីដទៃ ក្រៅពីការប្រសូតិ, ការត្រាស់ដឹង និងការបរិនិព្វាន ទាំងបីនោះឡើយ ។ ដូច នេះ, ការប្រសូតិ, ការត្រាស់ដឹងនិងការបរិនិព្វានទើបជារបស់មានឈ្មោះរួមគ្នាតែមួយ ដែលគេហៅថា " **ប្រទីបសកលលោក** " ។

ប្រទីបសកលលោក បានមានជ័យជំនះលើមារទាំងប្រាំគឺ : កិលេសមារ, ខន្ធមារ, អភិសង្ខារមារ, ទេវបុត្តមារ, មច្ចុមារ ដែលលោកាមិនធ្លាប់ប្រយុទ្ធឈ្នះក្នុងអតីតកាល ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ទើបសកលលោក នាំគ្នាប្រកាន់យកហេតុការណ៍ទាំងបីយ៉ាងនេះ ថាជាហេតុការណ៍ កើតមានឡើងក្នុងថ្ងៃតែមួយ គឺ ថ្ងៃ **វិសាខបូជា** ។

និព្វាន ប្រែថារំលត់រំលាយយ៉ាងកំពូលនូវភាពក្តៅក្រហាយស្ងាបនាឱ្យសត្វានូវភាពត្រជាក់ត្រជុំក្សេមក្សាន្ត ។ អ្វីជារបស់មានកំដៅ ? ជីវិតជារបស់មានកំដៅ ។ អ្វីជាជីវិត ? ភ្នែក, ត្រចៀក, ច្រមុះ, អណ្តាត, កាយ, ចិត្ត, រូប, សម្លេង, ក្លិន, **ផោដ្ឋព្វៈធម្មារម្មណ៍**និងវេទនាទាំងឡាយដែលកើតឡើងដោយអាស្រ័យ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ភ្នែក ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ដែលជាតួជីវិត ជារបស់ក្តៅ ។ ក្តៅព្រោះអ្វី ? ព្រោះភ្លើងកិលេសគឺ : រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ។ ភាពត្រជាក់ ជាកំពូលនៃរបស់ទាំងឡាយនេះ កើតមានឡើងព្រោះមិនបានត្រូវភ្លើងគឺ : ទោសៈ មោហៈ ផុតបង្កាត់ឱ្យក្តៅ នេះឯងគឺ **និព្វាន** ។ ដូចនេះ **និព្វាន** មិនមែនជារបស់ដទៃឡើយគឺ ជាភាពត្រជាក់ត្រជុំ ក្សេមក្សាន្តយ៉ាងកំពូលរបស់ជីវិតទាំងឡាយហ្នឹងឯង ។

សព្វថ្ងៃនេះ ទោះណាជាគ្មានអ្នកណាប្រាប់ក៏យើងដឹងបានថា សត្វលោកកំពុងរស់នៅក្នុងកំដៅ ហើយកំដៅនេះមានកំណើនជាងមុន ១ ជា ៥ ។ នេះក៏គ្មានព្រោះអ្វីដទៃទេ គឺព្រោះតែភ្លើងរាគៈ មោហៈ ទោសៈ ក្នុងវិញ្ញាណសត្វលោកចេះតែមានចំហេះខ្លាំងឡើងៗ ដោយហេតុដែលមនុស្សលោកកាន់តែមានសេចក្តីឆ្លៀវឆ្លាតខាងផ្លូវផ្គុំភ្លើង ឱ្យមានកម្លាំងខ្លាំងឡើងៗតាមលំដាប់ ។ មនុស្សលោករឹតតែគ្មានដឹង គ្មានជំនឿ គ្មានប្រកាន់យកថា ទំរើរលត់ភ្លើង រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ជាចំណុចទិសដៅរបស់ជីវិត នៃបុគ្គលស្វែងរកទិសដៅនៃសន្តិភាព និងជាទំរើលប់បំបាត់ នូវគំនិតស្វែងរកសេចក្តីសប្បាយលើបញ្ចកាមគុណ ដែលជាគ្រឿងពង្រីកភ្នក់ភ្លើងឱ្យកាន់តែធំ ដោយប្រើគំនិតបញ្ឆេះ ច្រើនជាងគំនិតពន្លត់ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

សកលលោកបានក្លាយទៅជារបស់មានបំពេះ មានកំដៅ ទាំងមនុស្ស ទាំងសត្វ ទាំងសកលធាតុ ។ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះមនុស្សក្នុងពិភពលោក នាំគ្នាស្វាបអង្អែលបញ្ចកាមគុណ. នាំគ្នាបំរើសេចក្តីសប្បាយបោកព្រាស់ប្រកបដោយបិត្ត សឹងពោរពេញទៅដោយ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ លើសជាងសម័យមុន ១ ជា ១០ ។ ដរាបណាសត្វលោកនៅតែមានគំនិតយល់ខុស.នៅតែគ្មានសម្មាទិដ្ឋិដូចនេះ ភាពត្រជាក់ត្រជុំនៃនិព្វាន មិនអាចកើតមានបានឡើយ ។ ដើម្បីសំរេចនិព្វាន ឬផ្តល់ឱ្យជីវិតនូវសន្តិភាពជាស្ថាពរ.មុខងាររបស់មនុស្ស គឺត្រូវរួមកម្លាំងប្រូកដៃគ្នាជួយរំលត់ភ្លើងកិលេស ឱ្យអស់បន្តិចម្តងៗ តាមលំដាប់នៃកាលវេលា ។

ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ មនុស្សមានតែនាំគ្នាច្រួលច្របល់ពពាក់ពពូន ជំពាក់ជំពិនលើទំរើដុតបំផ្លាញខ្លួនឯង គឺនាំគ្នាថ្ងូរ. នាំគ្នាថ្ងូរចត់ក្នុងជីវិតរៀងៗខ្លួន. តែគ្មានគិតគ្មាននឹកគ្មានសុបិន គ្មានស្រមៃដល់និព្វានឡើយ ។ ក្នុងន័យថាសកលសត្វ គ្មានបានទទួលប្រយោជន៍អ្វីអំពីនិព្វាន សូម្បីបន្តិចបន្តួចឡើយ ទោះណាជានិព្វានមាននៅគ្រប់ទីកន្លែង គ្រប់ពេលវេលាក៏ដោយ ។ ដូចនេះព្រោះអ្វី? ព្រោះសកលសត្វគ្មានស្មារតីភ្ញាក់រលឹក. គ្មានមនសិការស្មារទុក្ខ. គ្មានសម្បជញ្ញៈសន្តិភាព ។

សូមនាំគ្នាពិនិត្យមើលជ្រុងមួយទៀត ៗ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

និព្វាន ប្រែថា ប្រាសចាកគ្រឿងមុត គ្រឿងជល់ គ្រឿងចាក់ដោត ។

អ្វីជាគ្រឿងមុត ជល់ ចាក់ដោត ? លោកឬជីវិតដែលយើងស្គាល់រាល់គ្នាហ្នឹងឯង ។ បុគ្គលដែលមានគំហើញមិនត្រូវ ឬមានគំនិតយល់ខុស ដែលយើងធ្លាប់ហៅថា " **មិច្ឆាទិដ្ឋិ** " គេមានផ្នត់គំនិតប្រកបដោយសេចក្ដីស្រើង, មានគំហើញប្រកបដោយសេចក្ដីល្ងៀន, គេប្រាថ្នាលើកខ្លួនធ្វើជាម្ចាស់សកលលោក ។ បំណងគ្មានព្រំដែននេះ, មិនត្រឹមតែផ្ដល់ឱ្យ នូវសេចក្ដីវិនាសចំពោះខ្លួនឯងប៉ុននឹងទេ, បន្ថែមលើនេះគឺផ្ដល់គ្រោះថ្នាក់ដល់ជាតិ, ដល់បក្សពួករបស់ខ្លួនផង ។ បុគ្គលពួកខ្លះទៀត, មើលឃើញលោកនៅក្នុងលក្ខណៈល្អប្រសើរ គួរនិងប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្ដីប្រាថ្នារបស់ខ្លួន និងបក្សពួករបស់ខ្លួន ។ គំហើញនេះបានផ្ដល់ឱ្យពួកនេះ នូវគំនិតលោភលន់, នាំគ្នាអនុវត្តទំរើចែកពិភពលោកជាចំណិតៗ ចំណែកៗ ហើយពង្រឹងកម្លាំង ពង្រីកអំណាច ក្នុងភូមិភាគមួយៗរៀងៗខ្លួន, លុះបានឱកាសក៏ចាប់អនុវត្តទំរើឈ្លានពានវាយប្រហារបំផ្លិចបំផ្លាញគ្នា ដោយប្រើគំនិត ជិះជាន់ផ្អែកលើពន្លឺវិទ្យាសាស្ត្រ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃវិញ្ញាណអកុសល ដែលខ្លួននិងបក្សពួកសន្សំស្រេច គ្រប់គ្រាន់ល្មមនិងផុតបញ្ឆេះរំលាយពិភពលោកឱ្យក្លាយជាផ្សែង ខ្មៅផ្សងផេះ ក្នុងរយៈពេលត្រឹមមួយវិនាទី ដើម្បីបំពេញចំណង់តណ្ហាកខ្វក់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

របស់ខ្លួន និងបក្សពួក ។ ដទៃពីនេះទៀត. គំនិតរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ មានការប្រកាន់យករបស់ដែលមានភាពមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ថាជាទៀង ជាសុខ ជាអត្តា ។ កំណាន់ និងគំហើញនេះ នាំឱ្យគេចិញ្ចឹមសេចក្ដីសង្ឃឹម. ខំពង្រីកសេចក្ដីសប្បាយ. ខំពង្រីងគំនិតយល់ខុសបន្ថែមឡើងទៀត គ្មានចប់គ្មានអស់ហើយឡើយ ។ លទ្ធផលក្នុងរឿងនេះ គឺសំណើចលាយទំនួញ សំអប់លាយសំឡាញ់សម្លូតលាយកំណាច។ល។ ផ្លាស់ប្ដូរគ្នាទៅវិញទៅមកនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការដុតបំផ្លាញខ្លួនឯង ដោយវិធីផ្សេងៗ យ៉ាងមុខគួរឱ្យសង្វេគខ្លោចផ្សាដោយគ្មានដឹងខ្លួនឡើយ ។ គំហើញកំឡៅរបស់សត្វា បានបង្កើតឱ្យគេនូវគំនិតថារបស់ផ្សេងៗដែលជាគ្រឿងបំរើសេចក្ដីសប្បាយរបស់ខ្លួន ឬដែលខ្លួនយកមកប្រើ ដើម្បីបំរើសេចក្ដីសប្បាយនោះ គឺជាគំនិតត្រូវ. តែគំនិតសច្ចធម៌មានមកថា មនុស្សទាំងឡាយទេដែលបានយកខ្លួនទៅបំរើរបស់ទាំងអស់នោះនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការបំរើតណ្ហារបស់ខ្លួន ។ ចំនាក់. ជំនល់. ជំនោត.....ទាំងឡាយមានពោរពេញក្នុងជីវិតសត្វា ដែលកំពុងត្រាច់រង្គត់ ក្នុងវាលវដ្ដសង្សារ គ្មានវត្ថុសក្តិសិទ្ធិខ្លាំងពូកែណា អាចដកគ្រឿងចាក់ គ្រឿងដោត គ្រឿងជល់.....នេះបានឡើយ ប្រសិនបើប្រជាសត្វ នៅតែមិនយល់ មិនដឹង មិនឮ មិនចូលចិត្តសច្ចធម៌តាមដែលព្រះសមណគោត្តមបរមគ្រូបានរកឃើញ. បានស្វែងជួប។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដើម្បីដកពិសសរ ពោលគឺកិលេសទាំងឡាយ ដែលជាគ្រឿងមុតកប់, គ្រឿងចាក់ដោតលើវិញ្ញាណសកលសត្តានោះ គេមិនឃើញមានគ្រឿងដក គ្រឿងជីកណាដទៃក្រៅពីសទ្ធម្មដែលប្រកាសដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធឡើយ ។

ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ, សត្វលោកកំពុងមានព្រលឹង ឈ្លក់វក់វិញ្ញលច្របល់តែលើដំនោតគ្រាប់សរ គ្រាប់ព្រួញ នៃលិលេសតណ្ហាឧបាទាន ដែលមានមុតចូលទៅក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួន ។ ដោយអំណាចពិសសរនេះ, គេបានទទួលការពើតចាប់ចុកសៀតយ៉ាងខ្លាំងក្លា, តែគេមិនដឹងធ្វើយ៉ាងណា អោយពិសសរនេះបានដកចេញពីវិញ្ញាណរបស់គេឡើយ ។ គេទាំងឡាយស្អប់ខ្ពើមទុក្ខព្រួយណាស់, ចង់បំបាត់ទុក្ខណាស់, តែគេមានកង្វះខាងមធ្យោបាយសំរាប់អនុវត្ត។ ពេលវេលាចេះតែដើរទៅរឿយៗគ្មានឈប់ ដំបៅលើវិញ្ញាណរបស់គេចេះតែបញ្ចេញកម្លាំងបៀតបៀនចាក់រុកខ្លួនគេជានិច្ច សេចក្ដីឈឺចាប់របស់គេ បានក្លាយទៅជាទម្លាប់, ជាលំញៀន ព្រោះតាំងពីកើតមកដំនោតសរនេះបានមុតចូលក្នុងខ្លួនរបស់គេគ្រប់ៗអាត្មា គ្មាននរណាម្នាក់ចៀសវាងគេចដោះបាន ។

ដូចនេះឃើញថា សកលសត្វគ្មានបានទទួលផលប្រយោជន៍អ្វីអំពីនិព្វាន ដែលជាធាតុមាននៅគ្រប់ទីគ្រប់កន្លែងគ្រប់វេលាសូម្បីបន្តិចបន្តួចឡើយ ។ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះគ្មានស្គាល់ព្រះសទ្ធម្ម.

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

គ្មាន យកចិត្តទុកដាក់ លើន័យរបស់ពាក្យថា " **វិសង្ខារ** " ហ្នឹងឯង។

មេត្តាមើលជ្រុងមួយទៀត

និព្វាន ប្រែថា ប្រាសចាកបំណង, ប្រាសចាកប្រដាប់រុំព័ទ្ធ, ប្រាសចាកប្រដាប់វេញក្រង ។

អ្វីជាគ្រឿងចង គ្រឿងរុំព័ទ្ធ ? សេចក្ដីចូលចិត្តខុសក្នុងបញ្ហាជីវិត ព្រោះអាស្រ័យកំឡៅដែលមាននៅក្នុងគ្របរិស័យគ្រប់ជ្រុង ជាគ្រឿងចង គ្រឿងរុំព័ទ្ធ ។ សេចក្ដីលោភក្ដី សម្លាប់ក្ដី សំអប់ក្ដី កំហឹងក្ដី ចំនែនក្ដី គំនុំក្ដី កំឡាចក្ដី កំណាន់ក្ដី ។ល។ ទាំងអស់នេះសុទ្ធតែជាគ្រឿងចងព័ទ្ធរឹតរួតចិត្ត, ជាគ្រឿងវេចខ្ចប់វិញ្ញាណរបស់សត្តាមិនឱ្យមើលឃើញផ្លូវដើរ និងមធ្យោបាយដោះស្រាយ ។ ជីវិតរស់នៅក្នុងគុកកិលេសបែបនេះ, កាលណាសត្វគុកទទួលស្គាល់នូវសេចក្ដីសុខ ឬរបស់ដែលខ្លួនចូលចិត្ត, ខ្លួនស្រឡាញ់ថាជារបស់ខ្លួន, ខ្លួនក៏ត្រូវទទួលស្គាល់ទុក្ខ ឬរបស់ដែលខ្លួនមិនចូលចិត្តថាជារបស់ខ្លួនដែរ ទោះណាជាខ្លួនគ្មានចង់គ្មានប្រាថ្នាក៏ដោយ។ ដូចនេះព្រោះអ្វី ? ព្រោះចៀសមិនផុត គេចមិនរួច មិនស្គាល់មិនបានហ្នឹងតែម្ដង ។ ភាវៈនៃការប្រាសចាកចំណងគ្រប់បែបយ៉ាងរមែងបានដល់នូវភាវៈគ្មានកំដៅ, គ្មានចំនាក់ គឺគ្មានគ្រឿងចាក់រុកដោតក្រងចិត្ត ។ ក្នុងន័យថា ជាសះស្បើយអស់ជំងឺចិត្ត ព្រោះ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អស់កិលេសតណ្ហាជាគ្រឿងបញ្ឆេះឱ្យកើតកំដៅ ពោលគឺសេចក្ដីទុក្ខ ដែលលោកពោលថា បានសំរេចនិព្វានហ្នឹងឯង ។

លោកយើងសម័យនេះ កំពុងអូសទាញគ្នាចូលទៅកាន់ភាពស្មុគ្រស្មាញ ខាងការនយោបាយ, ការសេដ្ឋកិច្ច, ការសង្គ្រាម និងការទាំងឡាយដទៃទៀត កាន់តែធំឡើងៗ ជ្រៅទៅៗ ។ នេះជាតួយ៉ាងមួយ បញ្ជាក់ឱ្យឃើញលក្ខណៈចិត្ត ដែលត្រូវកិលេសទូទៅគ្របសង្កត់ និងផលវិបាកដែលកើតឡើង អំពីចំណងនៃអវិជ្ជាតណ្ហាដោយចំពោះ ។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សេចក្ដីពិតបានប្រាប់យើងថា កាលណាធូលីដីចូលភ្នែកយើងហើយ យើងត្រូវធ្មេចយើងមើលអ្វីគ្មានឃើញទេ, របស់ដែលចិតនៅជុំវិញខ្លួនយើង បានក្លាយជាឧបសគ្គដល់ទំរើការងាររបស់យើង គឺយើងត្រូវទទួលគ្រោះថ្នាក់ដោយធ្លាក់ជណ្ដើរ ឬរណ្ដៅក្បែរខាង ឬប៉ះទង្គិចនិងវត្ថុអ្វីមួយជាមិនខាន ប្រសិនបើគ្មានអ្នកនាំផ្លូវក្នុងពេលនោះ ។ នេះគឺជាលទ្ធផលនៃទំមេច ព្រោះធូលីដី ចូលភ្នែក រូប ។ បំណែកធូលីដីអវិជ្ជាដែលចូលភ្នែកវិញ្ញាណក៏ជាហេតុធ្វើឱ្យដួងចិត្តដួងព្រលឹងរបស់យើងបានទទួលគ្រោះថ្នាក់ដូចរូបដែរតែយើងមើលមិនសូវស្គាល់, ស្គាល់ហើយយល់មិនសូវច្បាស់ទើបយើងរកមធ្យោបាយយកធូលីដីអវិជ្ជាចេញពីភ្នែកវិញ្ញាណរបស់យើងមិនបាន។ គឺដូចនេះហើយបានជា សកលសត្វពុំអាចលប់បំបាត់គំនិតល្មោភ,

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

គំនិតសំអប់, គំនិតកំដៅ ដែលមាននៅក្នុងអាត្មាខ្លួន ។ ក្នុងរយៈកាលដែលជីវិតកំពុងអន្ទោលគំនិតអកុសលនេះ វាបានបង្កើតចម្បាំងឱ្យសកលសត្វ ដូចដែលយើងបានឃើញ បានទទួលរងគ្រោះមកហើយ ។ វិញ្ញាណសត្វលោកក្នុងសតវត្សនេះ កំពុងបានត្រូវជាប់សំណាញ់មោហៈ, កំពុងត្រូវរស់នៅក្នុងគុកអវិជ្ជា ។

ឥទ្ធិពលនៃភាពងងឹតនេះ បានធ្វើឱ្យមនុស្សកើតគំនិតអកុសលកាន់តែច្រើនឡើងៗ ។ ដោយមានគំនិតកំឡៅជាហេតុ, ទើបទំរើអ្វីៗដែលសត្វលោកអនុវត្ត គេឃើញសុទ្ធតែជាទំរើយកឈ្នះអ្នកដទៃច្រើនជាងយកឈ្នះខ្លួនឯង ។ ក្នុងន័យនេះ មនុស្សាមិនព្រមប្រកាសសង្គ្រាម, មិនព្រមធ្វើសកម្មប្រយុទ្ធនឹង កិលេសតណ្ហារបស់ខ្លួន តែស្ម័គ្រប្រកាសសង្គ្រាម ធ្វើសកម្មប្រយុទ្ធជាមួយនឹងមនុស្សគ្នាឯង ដែលមានចិត្តលង់លិចក្នុងអន្ទងអវិជ្ជាមានសេចក្តីទុក្ខព្រួយដូចគ្នាទេវិញ ។ ដើម្បីសន្តិភាពនៃសកលជីវិតពុទ្ធសាសនាបានឱ្យគំនិតថា សកលមនុស្សត្រូវលើកធ្វើចម្បាំងនឹងមនុស្សគ្នាឯង ហើយត្រឡប់មកធ្វើសង្គ្រាមនឹងកិលេសតណ្ហារបស់ខ្លួន នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌរំលាយសកលទុក្ខ ។ ពុទ្ធសាសនាបានធ្វើសេចក្តីបញ្ជាក់ថា មានតែទំរើនេះទេ, ដែលអាចធ្វើឱ្យសកលជីវិតបានទទួលសន្តិភាពជាស្ថាពរបាន ។ សព្វថ្ងៃនេះសកលជីវិតកំពុងឋិតនៅក្នុងភាពជំពាក់ជាក់វិន, ភាពស្មុគស្មាញទាំងខាងក្រៅ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទាំងខាងក្នុង. កំពុងរស់នៅក្នុង ជំលោះ.កំពុងរស់នៅក្នុងសំណាញ់ ឬអន្ទាក់នៃមោហៈយ៉ាងធំផេង ដែល បង្កើតឡើងដោយធម្មជាតិ ឬមារ ។ ទន្ទឹមគ្នានេះគេគ្មានដឹងថា ខ្លួនគេជាសត្វជាប់ទ្រុង ជាប់អន្ទាក់មារឡើយ សត្វលោកគ្មានប្រាថ្នាយកចិត្តចេញ ពីអន្ទាក់ មារ. គ្មានឃើញប្រយោជន៍ដែលកើត ពីជំណោះនៃអន្ទាក់នេះ. ព្រោះគេគ្មានដឹងថា ខ្លួនគេរស់នៅក្នុង ជំនាប់នៃអន្ទាក់ គ្មានដឹងថា ជំនាប់នេះ បានផ្តល់ឱ្យគេនូវសេចក្តីទុក្ខគ្រប់ប្រការឡើយ ។

និព្វានជាចំនុចទិសដៅចុងក្រោយបង្អស់នៃជីវិត

និព្វាន មិនមែនជាធាតុចិត្ត មិនមែនជាធាតុចេតសិក ដែលកើតឡើងជាមួយនឹងចិត្ត ហើយអាស្រ័យចិត្ត មិនមែនជាធាតុ មានរូបរាង ប្រកបដោយដុំដោយកង់ ក្នុងប្រភេទរូបធម៌, មិនមែន ជាស្រុកជាទេស មិនមែនជាផ្លូវផ្កាយមិនមែនជាផុំពិភពលោកមួយៗ ខ្ពស់ជាងនេះ. និព្វានមិនមែនជារបស់ដែលមានភាពកើតមក, មិន មែនជារបស់ដែលមានភាព រលត់ទៅ, មិនមែនជាភាពមាន ដំណើរទៅ, មិនមែនជាភាពមាន ដំណើរមក, មិនមែនជាភាពមាន ឧបត្តិ, មិនមែនជាភាពមានចុត្តិ ។ល។

តែនិព្វានជាសភាវៈនៃធម្មជាតិមួយបែប, ហើយជារបស់តែ មួយគត់ ដែលគ្មានប្រភពនៃការផ្តួចផ្តើម កើតមានឡើងដូចរបស់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទាំងឡាយដទៃ ។ ប៉ុន្តែនិព្វានជារបស់មានហើយបេះតែមាននៅរហូតជាអនន្តកាល, ក្មានបេះរលត់, ក្មានបេះសូន្យ, ព្រោះក្មានពេលត្រូវរលត់, ក្មានពេលត្រូវផ្លាស់ប្តូរប្រែប្រួល ។

តាមធម្មតា វត្ថុទាំងឡាយដទៃ ក្រៅអំពីនិព្វាន, ដំបូងបំផុតត្រូវមានការផ្តើមចាប់កំណើត, បន្ទាប់មកត្រូវមានភាពទ្រុឌទ្រោម ទីបំផុតត្រូវមាន ភាពរលត់រលាយជានិច្ច, ខុសគ្នាតែយូរឆាប់ប៉ុននោះ ។ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះរបស់ទាំងឡាយនេះសុទ្ធតែត្រូវផ្តួចផ្តើមមានឡើងដោយអាស្រ័យកំណើត ។ នេះគឺជាច្បាប់របស់ធម្មជាតិ ដែលតែងតែមានការវិវត្តន៍ពីដំណាក់មួយទៅដំណាក់មួយទៀត គឺមានកើតមានទ្រុឌទ្រោម មានរលត់រលាយជាធម្មតា មិនថារបស់ណាជារបស់ណាទេ សូម្បីតែវត្ថុមាននៃដួងអាទិត្យដែលវិទ្យាសាស្ត្របានប្រាប់ថា មាននៅក្នុងអាកាសធាតុអស់រយៈកាលយូរអង្វែងណាស់មកហើយ គឺកើតមានឡើងមុនអ្វីៗទាំងអស់ក្នុងសកលចក្រវាឡ ក៏គង់ចៀសវាងទីបំផុតមិនរួចពេលណាមួយ វត្ថុមាននៃដួងអាទិត្យនឹងក្លាយទៅជាអវត្ថុមានជាមិនខានឡើយ ។ ជាមួយគ្នានេះទៀត, ដី, ទឹក, ភ្លើង, ខ្យល់, ជំនាក់[១], កំដៅ ។ល។ ដែលយើងបានឃើញ, បានប្រើប្រាស, បានអាស្រ័យនៅសព្វថ្ងៃនេះ ក៏ពុំអាចគេចវេះពីទីបំផុតបានឡើយ, ពេលណាមួយវត្ថុមាននៃសកល

(១) ជំនាក់ពាក្យនាមមកពីកិរិយាស័ព្ទថា " ជាក់ " ដែលក្លាយមកជា " ត្រជាក់ "

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ធាតុទាំងអស់នេះ នឹងក្លាយទៅជាអវត្តមានដូចៗគ្នា ។

ព្រោះអ្វី ? ព្រោះសកលវត្ថុសុទ្ធតែមានកំណើត, មានវត្តមានដោយអាស្រ័យ របស់ដទៃ ដែលយើងបានចេះចាំមកថា កំណើតមានបច្ច័យតុបតែង ។ សង្ខតកំណើតគឺជាប្រពៃណី នៃធម្មជាតិក្តី សង្ខតវត្តមានក្តី មួយណាក៏ដូចជាមួយណា ទីបំផុតរបស់វាគឺរលត់រលាយហ្នឹងឯង ។

ចំណែករបស់ដែលយើងហៅថា **និព្វាន** មានន័យ, មានលក្ខណៈខុសពីរបស់ដទៃ គឺនិព្វានជាអសង្ខតវត្តមាន, មិនមានកំណើត, មិនមានអាស្រ័យនឹងរបស់ដទៃ ។ ដោយហេតុថានិព្វានមានឯងនៅក្នុងភាពនៃនិព្វានតែម្តង ទើបមានធាតុនេះមិនចេះរលត់ មិនចេះរលាយ ។ វត្តមាននៃនិព្វាន មាននៅរហូតអស់កាលជានិច្ចនិរន្តរ៍ គ្មានទីបំផុត ខាងដើមគឺគ្មានជាតិកំណើត, គ្មានទីបំផុតខាងចុង គឺគ្មានរលត់រលាយ ។ ហេតុនេះនិព្វាន ទើបមិនមែនជារបស់ដែលនរណាៗលើកមកនិយាយ ដោយសំអាងហេតុផលតាមគំហើញរបស់ខ្លួនថា និព្វានគឺជាអតីតកាល, អនាគតកាល, បច្ចុប្បន្នកាលបានឡើយ ។ ដូចនេះព្រោះអ្វី ? ព្រោះភាពមាននៃនិព្វាននោះ មានលក្ខណៈខុសពីភាពមាននៃរបស់ទាំងឡាយដទៃយ៉ាងអតិបរមា គ្មានអ្នកណាម្នាក់អាចកំណត់ក្នុងពំនោលរបស់ខ្លួនបានឡើយ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

និព្វាន មាននៅរហូតគ្មានទីបំផុត និងគ្មានទីកំណត់ដោយកប្បកាល គឺមាននៅជានិច្ចជាអនន្តកាល ។ របស់ដែលគួរលើកមកធ្វើជាគូនិងនិព្វាននោះ គឺពេលវេលា ។ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះពេលវេលាក៏គ្មានទីបំផុត, គ្មានទីចប់ ដូចនិព្វានដែរ ។ តែកុំយកន័យថា ពេលមានទីបំផុតដូចជាពេលថ្ងៃចន្ទបានអស់ទៅ មានពេលថ្ងៃអង្គារចូលមកជំនួស ហើយក្នុងចន្លោះរវាងចន្ទនិងអង្គារ កំណត់ជាទីបំផុតនៃពេលឡើយ ។ គឺត្រូវយកន័យថា ពេលគ្មានទីបំផុត, គ្មានចុងចប់ទេ, រីឯថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ។ល។ ធាតុទាំងអស់នេះបានត្រឹមជាខ្នាច់ សម្រាប់រាប់ សម្រាប់កំណត់ពេលដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅប៉ុននោះ ។

និព្វាន ជាធាតុបើកទ្វារចំហរ ចាំទទួលអ្នកត្រូវការជួបត្រូវការទាក់ទងជានិច្ច និព្វានព្រមជួយព្រមប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយនឹងចិត្តរបស់មនុស្សគ្រប់ៗអាត្មា, តែចិត្តធម្មតារបស់យើងមានសំមកច្រើនជាន់ ច្រើនស្រទាប់វេចខ្ចប់ពីខាងក្រៅ ពុំបានបើកឱកាសឱ្យនិព្វានចូលជួប ចូលទាក់ទងបាន ។ និព្វានទើបគ្មានភាពព្រាកដនៅក្នុងចិត្តរបស់យើង, បំណែកយើងវិញក៏មិនដឹងថា និព្វានមាននៅក្នុងទីណា, ទោះជានិព្វានមាននៅគ្រប់ទិសទី, មានភាពអាចជ្រាបចូលទៅក្នុងទិសទីទាំងឡាយបាន, មានភាពទូលំទូលាយពិសេសពិសាលក្រៃលែងជាងអាកាស ដែលយើងចាំបានថា មាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទូទៅពាសពេញសកលលោកនោះទៅទៀត ។ មនុស្សយើង កាល ណាបើមិនអាចកំណត់អំពីនិព្វានឬមិនអាចចូលជួបនិព្វានបាន ក៏នាំគ្នាបញ្ចប់គំនិតរបស់ខ្លួនថានិព្វានគ្មាននៅគ្រប់ទិសទីដូចពំនោលទាំងឡាយឡើយ ។ ជាមួយគ្នានេះ, គេនាំគ្នាយល់ថា ពំនោលទាំងឡាយដែលមានអំពីរឿងនិព្វាននោះ វាត្រឹមតែជាពំនោលលេងវោហារលេងសំនួន ដើម្បីពិរោះត្រចៀកអ្នកលួងប៉ុននឹងទេ ។ អ្នកអានសូមមេត្តាគិតថា មនុស្សមានភ្នែកខ្វាក់អំពីកំណើត រមែងមិនស្គាល់ពន្លឺទាំងឡាយដែលមាននៅក្នុងលោកនេះទេ, ទោះជាពន្លឺនោះនៅជិតបង្កើយនឹងភ្នែករបស់ខ្លួនក៏ដោយ, យ៉ាងណាមិញ ។ បុគ្គលអ្នកខ្វាក់ភ្នែកចិត្ត ដោយអវិជ្ជារេចខ្ទប់ ក៏មិនអាចស្គាល់និព្វាន, មិនអាចកំណត់និព្វានថា ដូចនេះដូចនោះបានយ៉ាងនោះដែរ ។ បុគ្គលអ្នកស្គាល់និព្វានឬចូលចចិត្តនិព្វានបាន មានតែមួយពួកប៉ុននោះ គឺពួកដែលបានបកសំបក ពោលគឺកិលេសចេញអំពីចិត្តរបស់ខ្លួន, ជាពិសេសគឺផ្ទាំងងងឹត គឺអវិជ្ជាចេញឱ្យអស់ពីវិញ្ញាណរបស់ខ្លួន, ធ្វើឱ្យវិញ្ញាណអស់កង្វាក់, អស់ងងឹតហ្នឹងឯង ។

ជីវិតកើតពីផ្ទៃម្ដាយ រស់នៅលើដុំនៃពិភពលោកនេះ ខ្វាក់ភ្នែកក្នុងដូចគ្នាទាំងអស់ ទើបមិនដឹង, មិនស្គាល់រឿងនិព្វាន ។ក្រៃលែងជាងនេះ, មនុស្សដែលខ្វាក់ភ្នែកក្រៅមួយជាន់ទៀត, គ្នាមិនត្រឹមតែគ្មានស្គាល់និព្វានប៉ុននឹងទេ, គឺគ្មានស្គាល់ពន្លឺ, គ្មានស្គាល់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

វត្ថុធាតុដែលជាគ្រឿងឧបសគ្គ ដល់ជីវិតរបស់គ្នាថែមទៀតផង ។ កង្វាក់ភ្នែកខាងក្រៅអំពីកំណើត ពេទ្យមិនអាចព្យាបាលឱ្យជាបានទេ, តែកង្វាក់ភ្នែកក្នុង (ភ្នែកបញ្ញា) ឬកង្វាក់ភ្នែកចំពោះនិព្វាន ពេទ្យធម៌ព្យាបាលបានប្រសិនបើគេមានជំនឿ ។ បុគ្គលខ្វាក់ភ្នែកស្បែក តែភ្នែកចិត្តភ្លឺល្អ អ្នកប្រាជ្ញលោកថាមិនអភ័ព្វទេ ។ បើតាមទំនាក់ទំនងនេះ យើងអាចឃើញបានថា ពន្លឺនិព្វានចាំងឆ្លុះទៅដល់ទីដល់ទិសទាំងឡាយ ដែលពន្លឺរស្មីក្នុងពិភពលោកចាំងមិនដល់ ។ ដួងចិត្តរបស់មនុស្សកង្វាក់ភ្នែកស្បែក បានជួបឃើញនិព្វាន ដូចជនទាំងឡាយដទៃដែរ ប្រសិនបើគេមានបញ្ញាចក្ខុ ។ ក្នុងន័យនេះ សកលសត្វ ទោះណាស្បែកខ្វាក់ភ្នែក គេត្រូវតែមើលនិព្វានឃើញ ក្នុងពេលណាមួយមិនឆាប់ក៏យូរស្រេចហើយតែបញ្ញា ដែលគេសន្សំបានច្រើនតិច ។

មនុស្សមានភ្នែកក្រៅភ្លឺល្អ មិនសូវបានដឹងថា ខ្លួនមានភ្នែកក្នុងប្រកបដោយកង្វាក់ទេ ។ ភ្នែកខាងក្រៅវាផណ្តើមយកពេលធ្វើការអស់រលីង, ភ្នែកខាងក្នុងផណ្តើមការមិនទាន់គឺចាប់បណ្តោយទៅតាមភ្នែកខាងក្រៅទៅ ។ ដូចនេះ, ទើបគេឃើញមនុស្សខ្វាក់ភ្នែកក្រៅ រៀនវិជ្ជាអ្វីៗឆាប់ចេះឆាប់ចាំជាងមនុស្សភ្នែកក្រៅភ្លឺ ។ ទន្ទឹមគ្នានេះ សកលសត្វ មិនសូវបានដឹងថា ខ្លួនមានភ្នែកខាងក្នុង និងគ្មានដឹងថា ភ្នែកខាងក្នុងរបស់ខ្លួនមានកង្វាក់ ។ ក្រៃលែងជាង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នេះទៅទៀត, គឺមិនត្រឹមតែបានដឹងថា មានភ្នែកខាងក្នុង និងគ្មានដឹងថា ភ្នែកខាងក្នុងមានកង្វាក់ប៉ុននឹងទេ, បន្ថែមលើនេះ, គឺគ្មានដឹងថា ភ្នែកខាងក្នុងមានប្រយោជន៍សំខាន់ជាងភ្នែកខាងក្រៅទៀតផង ។

មនុស្សយើង កាលណាបានធ្វើដំណោះស្រាយបញ្ហាជីវិតប្រកបដោយភាពស្មុគ្រស្មាញ ក្នុងវិស័យភ្នែកខាងក្រៅចប់ស្រេចបាច់ហើយ ។ គេក៏ត្រូវប្រឈមមុខធ្វើដំណោះស្រាយបញ្ហាជីវិត ប្រកបដោយភាពស្មុគ្រស្មាញដូចគ្នាក្នុងវិស័យភ្នែកខាងក្នុងមួយទៀត. តែគេមិនស្គាល់មុខងារនៃវិស័យភ្នែកខាងក្នុងនេះជាក់លាក់ទេ ។ ប៉ុន្តែគេចេះតែធ្វើទាំងបំពានត្រោក បំពានត្រាំងទៅ ខុសខ្លះត្រូវខ្លះរួចខ្លះមិនរួចខ្លះ បន្ទោសខ្លួនឯងខ្លះ បន្ទោសអ្នកដទៃខ្លះ ដៅស្មានដូចនេះខ្លះ ដៅស្មានដូចនោះខ្លះ ទៅតាមអារម្មណ៍និងភាពមិនច្បាស់លាស់របស់ខ្លួន ។ ដំណោះស្រាយរបៀបកំឡៅបែបនេះរបស់គេ មិនអាចផ្តល់នូវសេចក្តីសុខដ៏ពិតប្រាកដបានឡើយ ។ នេះគឺជាលទ្ធផលនៃទំរើដំណោះស្រាយកំឡៅ. ដំណោះស្រាយប្រាសចាកហេតុផល គឺដំណោះស្រាយដែលគេធ្វើឡើងនៅលើទ្រឹស្តីគ្មានបញ្ញាចក្ខុ ។

បើនឹងស្តីឱ្យខ្លីលោកថា សេចក្តីសុខពិតប្រាកដកើតមិនបានមកតែពីគ្មានប្រើភ្នែកបញ្ញាក្នុងទំរើដំណោះស្រាយ។

ហើយដែលមិនប្រើ ក៏មកពីមិនដឹងថា ភ្នែកគឺបញ្ញា ជាធាតុមួយ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

យ៉ាងសំខាន់ សំរាប់មើល និព្វាន ឬមើលភាពត្រជាក់ត្រជុំ ក្សេមក្សាន្តពិតប្រាកដរបស់ជីវិត។ ចិត្តយើងខ្វាក់ព្រោះអវិជ្ជាគឺកំឡៅ ឬចំហោតយ៉ាងធំមហិមារបស់យើងហ្នឹងឯង ។ប្រៀបបាននិងសំបក ស៊ុតមាន់ដែលវេចខ្ចប់កូនមាន់,ដូចលលាដ៏ដូងគ្របលើសត្វដង្កូវទឹក, ដូចសំបកផ្លែឈើវេចខ្ចប់សាច់ផល, ធាតុខាងក្នុងទាំងអស់នេះ គ្មានបានដឹងគ្មានបានឃើញនូវពន្លឺទាំងឡាយ មានពន្លឺដួងអាទិត្យជាដើម សូម្បីបន្តិចបន្តួចឡើយ ទោះណាជាចំហេះ ឬ ចំណាំងទាំងអស់នេះ បានឋិតនៅលើខ្លួនជានិច្ចគ្រប់ពេលវេលាក៏ដោយ ។ សេចក្តីនេះ យ៉ាងណាមិញ, ចិត្តសត្វលោកដែលត្រូវអវិជ្ជាវេចខ្ចប់ ក៏ពុំអាចសម្ផស្សជាមួយនឹងនិព្វានបាន យ៉ាងនោះដែរ ។

ក្នុងកាលណា សំបក និងលលាដ៏ទាំងឡាយ ត្រូវបានគេបកចេញ ឬកំទេចចោល ក្នុង កាលនោះ សត្វល្អិតក្តី កូនមាន់ក្តី ពីជៈក្តី ទាំងអស់គ្នាបានឃើញ ពន្លឺ, បានដឹងថាពិភពលោកមិនមែនងងឹត ដូចដែលខ្លួនបានស្មាន ឡើយ ។

សេចក្តីនេះមានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ។ និព្វានក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរគឺកាលណាចិត្តរបស់យើងបានវាយកំទេចសំបកវេចខ្ចប់ ដែលមានឈ្មោះថាអវិជ្ជា, តណ្ហា, ឧបាទាន ។ល។ គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ដោយកំលាំងនៃការប្រតិបត្តិធម៌បានហើយ,កាលនោះ ពន្លឺនិងរសនៃនិព្វាន ក៏បានចូលមកសម្ផស្សជាមួយនិងចិត្តភ្លាមដែរ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ជាមួយគ្នានេះ, យើងបានឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា និព្វានមិនមែនចិត្ត, មិនមែនចេតសិក ដែលកើតអាស្រ័យជាមួយនឹងចិត្ត, មិនមែនរូបធម៌, មិនមែនរូបនេះ, មិនមែនលោកដទៃ, មិនមែនសកលតារា, មិនមែននៅក្នុងយើង, មិនមែនកើតអំពីយើង, គ្មានអ្វីបង្កើត, គ្មានអ្វីតុបតែង ។ល។ គឺត្រឹមតែជារបស់ចូលមកសម្ផស្សជាមួយផ្លូវចិត្តរបស់យើង ក្នុងពេលដែលបានប្រតិបត្តិធម៌ បានសំរេចផលកំពូល ឬផលជាទីបំផុត ដែលជាគុណធម៌វិសេស សំរាប់ភ្ជាប់វិសុទ្ធិចិត្តរបស់យើងជាមួយនឹងនិព្វាន ឬ សំរាប់បើកផ្លូវឱ្យនិព្វានចូលមកសម្ផស្សជាមួយនឹង វិញ្ញាណអនិទស្សនៈរបស់យើងប៉ុណ្ណោះ ។

និព្វានមានភាពដូចម្តេច ?

ដូចដែលយើងបានដឹងមកហើយ ពំនោលទាំងឡាយមានតែផ្នែកដែលមិនមែន ចំណែកដែលមែន ឬដែលជាលក្ខណៈនៃនិព្វាននោះ មិនទាន់មាននៅឡើយ ។ តើនិព្វាននោះគឺជាអ្វី ? មានលក្ខណៈយ៉ាងណាទៅ ? (មុននឹងសងចម្លើយចំពោះសំនួរនេះ, អ្នកធ្វើសំនេរ សូមធ្វើសេចក្តីបញ្ជាក់ថា អ្នកសំនេរមិនទាន់បានជួប, បានឃើញ ឬបានសំរេចនិព្វាននៅឡើយទេ, អ្នកសំនេរត្រឹមតែជាមនុស្សម្នាក់ កំពុងសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីនិព្វាន, មានគំនិតនិព្វាន, មានឧត្តមគតិប្រកាន់យកការនិពន្ធ, ការទេសន៍, ការសន្ទនាអំពីនិព្វាន ដើម្បីផ្សារភ្ជាប់ហើញរវាងពុទ្ធសាសនិកដូចគ្នា នៅក្នុងការិយា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ល័យស្រាវជ្រាវ គឺខ្លួននិងសាសនស្ថាប័នទូទៅ នៅលើបន្ទាត់នៃព្រះបរមពុទ្ធោវាទរបស់ព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធប៉ុននោះ) ។

និព្វាន គឺជាសភាពមួយបែប សឹងមានសេចក្ដីបរិសុទ្ធជាកំពូល មានស្ថានៈទំនេរ ប្រាសចាកទម្ងន់, ប្រាសចាកទុក្ខ, ប្រាសចាកកំដៅ ។ល។ ពំនោលនៃសច្ចធម៌ថា ភាពត្រជាក់ត្រជុំ, ភាពក្សេមក្សាន្ត, ភាពទោល, ភាពស្ងប់យ៉ាងកំពូល ។ល។ សភាពនេះ, លោកថាមានមកមុនរបស់ទាំងពួង, ជាសភាពគ្មានគូ, គ្មានបច្ច័យ, គ្មានរចនាសម្ព័ន្ធន៍ ហើយជាសភាពមានជានិច្ចរហូតអនន្តកាល ។ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយផ្នែកស្រាវជ្រាវលោកពុំបានធ្វើសេចក្ដីអធិប្បាយវែងឆ្ងាយទេ ។ ក្នុងឃ្លាទីបំផុតនៃទំរើស្រាវជ្រាវរបស់លោក, លោកគ្រាន់តែបានធ្វើសេចក្ដីបញ្ជាក់យ៉ាងខ្លីថា **និព្វាន** គឺជា **អមតធម៌** ដោយលោកយល់ថា **និព្វាន** គ្មានកើត, គ្មានទៅ, គ្មានរលត់គឺមានត្រឹមតែវត្តមានប៉ុននឹងឯង ។

ដើម្បីជាពន្លឺនៃគំនិត ក្នុងរឿងនិព្វាននេះ, អមានទាំងឡាយសូមមេត្តាពិចារណាថា នៅក្នុងពិភពលោកយើងនេះ មានបញ្ហា៣ដែលគេកំពុងធ្វើវិភាគរកសេចក្ដីពិត ។ បញ្ហាបីនោះ គឺ**បញ្ហាអាទិទេព១, បញ្ហាធម្មជាតិ១, បញ្ហាវិញ្ញាណ១** ។ **បញ្ហាអាទិទេព**មាននៅក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ គ្រីស្ត និងឥស្លាម ។ បញ្ហាធម្មជាតិមាននៅក្នុងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ ។ បញ្ហាវិញ្ញាណមាននៅក្នុងពុទ្ធ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

សាសនា ។ បញ្ហាទាំងបីនេះ មួយណាក៏ដូចមួយណា ដំណោះស្រាយនិងពន្លឺនៃគំនិត ដែលគេបានធ្វើមកហើយសុទ្ធតែមានភាពស្មុគ្រស្មាញយ៉ាងអស់សង្ឃឹម ។ ក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍, គ្រីស្ត, ឥស្លាម, គេបានសំរេចនូវគំហើញរបស់គេថា អ្វីៗទាំងអស់ក្នុងសកលពិភពលោកបានត្រូវបង្កើតឡើងដោយព្រះអាទិទេព ។ គេមានគំហើញស្របគ្នាលើទំរើបង្កើត, តែគេមិនព្រមស្រុះស្រួលគ្នាទទួលស្គាល់ ព្រះអាទិទេពត្រឹមតែមួយអង្គរួមគ្នាទេ គឺគេបំបែកឱ្យមានព្រះអាទិទេពគ្រប់តែសាសនារៀងៗខ្លួន ហើយប្រកាន់ថា ព្រះអាទិទេពមានតែមួយព្រះអង្គ ។ គឺសាសនាព្រាហ្មណ៍ មានជំនឿថាអ្វីៗទាំងអស់ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយព្រះសិវៈ, គ្រីស្តថាព្រះយ៉ះហ្វា, ឥស្លាមថាព្រះអាឡា...... ។ ខ្ពស់ជាងនេះទៅទៀត,ទាំងអស់គ្នា ទោះជាចង់ដឹងថា វត្តមានក្នុងខាងដើម និងអវត្តមានក្នុងខាងចុងនៃព្រះអាទិទេពរបស់ខ្លួន ក៏ដឹងមិនបាន ។ តែទាំងអស់គ្នាមាន គំហើញស្របគ្នាថា ពេលណាមួយខ្លួនស្លាប់ទៅអាត្មំនអស់ជាបអស់ គ្រឿងសៅហ្មងឬវិញ្ញាណបរិសុទ្ធរបស់ខ្លួន, នឹងបានទៅកើតរួមធាតុ រួមទី រួមភពជាមួយនិងព្រះអាទិទេព, ហើយរស់នៅរហូតអនន្ត កាល អស់មានការវិលត្រឡប់ ។

ចំណែកពុទ្ធសាសនាមិនយល់ថាមានព្រះអាទិទេពមិនអើពើដល់វត្តមាន និងអវត្តមាននៃព្រះអាទិទេពដូចសាសនាទាំងឡាយនេះ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទេ. តែពុទ្ធសាសនាយល់ថាមានវិញ្ញាណ. សកលសត្វ កើតរស់ដោយអាស្រ័យដំនឹករបស់វិញ្ញាណ ។ប៉ុន្តែពុទ្ធសាសនាក៏គ្មានដឹងវត្តមាននឹងអវត្តមានរបស់វិញ្ញាណក្នុងខាងដើមនិងខាងចុងឡើយ ។ នៅក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដែលសំដែងដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ. កាលណាលណាគេសួធ្យប្រាស ឬគេយកន័យពីខាងចុងទៅខាងដើម គេឃើញបានយ៉ាងច្បាស់ថា ជាតិជាបច្ច័យរបស់ភព.ភពជាបច្ច័យរបស់ឧបាទាន. ឧបាទានជាបច្ច័យរបស់តណ្ហា. តណ្ហាជាបច្ច័យរបស់វេទនា. វេទនាជាបច្ច័យរបស់ផស្សៈ. ផស្សៈជាបច្ច័យរបស់អាយតនៈ. អាយតនៈជាបច្ច័យរបស់នាមរូប. នាមរូបជាបច្ច័យរបស់វិញ្ញាណ. វិញ្ញាណជាបច្ច័យរបស់សង្ខារ.សង្ខារជាបច្ច័យរបស់អវិជ្ជា ។ បើតាមន័យនេះ,វិញ្ញាណដែលដើរតួដឹកនាំយ៉ាងចេញមុខ នូវអង្គបដិច្ចសមុប្បាទ ដែលប្រៀបបាននឹងព្រះអាទិទេពនោះ ក៏គ្មាននរណាអាចដឹងថា វិញ្ញាណមានតាំងមកពីពេលណា. ព្រោះបដិច្ចសមុប្បាទសំនួធ្យបណ្ដោយ ក៏ចាប់អំពីអវិជ្ជា. សំនួធ្យប្រាសក៏ មកទល់ត្រឹមអវិជ្ជាដូចគ្នា ។

គំនិតខាងវិទ្យាសាស្ត្រថា អ្វីៗទាំងអស់នៅក្នុងសកលពិភពកើតឯង មានឯង នៅឯង តាមធម្មតានៃសភាវៈរបស់ធម្មជាតិ ។ ក្នុងន័យថា គ្មានអ្នកបង្កើត. តែក៏មិនបានដឹងថា វត្ថុធម្មជាតិឬតួធម្មជាតិ កើតមកតាំងពីកាលណា. នៅបានប៉ុន្មានរយៈកាលទៅ

មុខទៀត, មានការអស់ទៅក្នុងទីបំផុតនៃកាលណាមួយ ឬនៅបែប នេះរហូតជាអនន្តកាល ។

អ្នកសរសេរមានទស្សនៈថារបស់ទាំងឡាយដែលមានឈ្មោះ ថា " **វិញ្ញាណ** " ដែលមាននិយាយក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនៃពុទ្ធ សាសនាក្តី, ដែលមានឈ្មោះថា " **អាត្មន៍** " ក្នុងសាសនា ទាំងឡាយ មានសាសនាព្រាហ្មណ៍ជាដើមក្តី, ដែលមានឈ្មោះថា " **ធម្មជាតិ** " តាមគំនិតវិទ្យាសាស្ត្រក្តី មិនមែនជាអមតធម៌ទេ ។ តែ និព្វានដែលរកឃើញដោយព្រះសមណគោត្តមបរមគ្រូ គឺជាអមតធម៌ ព្រោះនិព្វានជាអសង្ខតធាតុ គ្មានប្រពន្ធករណីយ៍ គ្មានរចនាសម្ពន្ធ ជាមួយនិងអ្វីដែលពុទ្ធសាសនាហៅថា បច្ច័យនៃកំណើត ។

ចិត្តរបស់មនុស្សយើងក្នុងទីបំផុត នឹងត្រូវបានជួបអមតធម៌ យ៉ាងពិតប្រាកដ, តែចិត្តក៏មិនជាអមតធម៌ឡើយ ។ និព្វានត្រឹមតែ ជារបស់មួយ សំរាប់តែទទួលឱ្យចិត្តជួប ។ កាលណាចិត្តបានជួប ចិត្តក៏បានភាពត្រជាក់ត្រជុំ ក្សេមក្សាន្តយ៉ាងកំពូល យ៉ាងចំលែក អស្ចារ្យ ដែលចិត្តមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ មនុស្សនឿយណាយទុក្ខ គួរខំព្យាយាមបំពេញបារមីធម៌ដើម្បីបានសំរេចនិព្វានមុនថ្ងៃដែលខ្លួន ត្រូវស្លាប់ ។ កាលណាយើងចេះតែបណ្តែតបណ្តោយ ឱ្យចិត្តត្រាច់ រង្គាត់លើផ្លូវងងឹត នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសង្វាក់ភ្នែកក្នុង ពោលគឺ បញ្ញានោះ, ជីវិតអន្ទោលរបស់យើងមុខតែនឹងចេះតែមានដដែលៗ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

គ្មានចប់គ្មានអស់ហើយ. សង្សារវដ្តរបស់យើងនឹងចេះតែវែងសែនវែង គ្មានត្រើយ. គ្មានទីបំផុត ព្រោះតែសេចក្តីធ្វេសប្រហែសរបស់យើង ។ កាលបើកភ្នែកមើលឃើញពន្លឺនៃនិព្វាន ជាកំពូលនៃសេចក្តីរំលត់ទុក្ខ. ជាកំពូលនៃសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់បែបយ៉ាង. ជាទីបំផុតរលត់នៃសេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងរបស់ដែលយើងចង់ដឹងចង់ស្គាល់. ជាកំពូលនៃសេចក្តីចេះដឹងរបស់ជីវិត ក្នុងសកលលោកគ្រប់កាលគ្រប់សម័យ គឺជាជោគជ័យកំពូលនៃជីវិតរបស់សត្វទាំងឡាយ ។ ប៉ុននេះ. ជាការសំដែងឱ្យយើងបានឃើញខ្លះហើយថា **និព្វាន** គឺជាចំនុចទិសដៅចុងក្រោយបំផុតរបស់សកលជីវិត គឺជាដំណាក់ចុងក្រោយបង្អស់នៃបារមីធម៌របស់យើងហ្នឹងឯង ។ ប្រសិនបើមានអ្នកធ្វើសំនួរថា និព្វានគឺជាអ្វី ? មានលក្ខណៈដូចម្តេច ? នៅទីណា? អ្នកសរសេរនឹងឱ្យចម្លើយ ដូចពោលមកហើយ. ហើយនិងចេះតែឱ្យចម្លើយបែបនេះតទៅទៀត បើកាលណាសំនួរយ៉ាងនេះ មិនទាន់ត្រូវបានគេបញ្ចប់ ។

សកលមនុស្សត្រូវបានទៅដល់និព្វាន

មនុស្សរាល់រូបត្រូវបានសំរេចនិព្វាន ក្នុងពេលណាមួយមិនឆាប់ក៏យូរ ទោះជាបច្ចុប្បន្នកាលនេះ ឋានៈនៃខ្លួនគេ ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅឬឆ្លៀតឆ្លាតក៏ដោយ ។ សត្វក្នុងសកលលោកត្រូវតែចប់ដំណើរ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អន្ទោលរបស់ជីវិត គឺបានសំរេចនិព្វានក្នុងជាតិណាមួយដែលភ្លើងខាងក្នុងរបស់គេបានអស់កង្វាក់ ព្រោះជីវិតសត្វតែងតែមានទីបំផុតនៃសង្សារវដ្តដូចគ្នា. ខុសគ្នាតែខ្លះយូរខ្លះឆាប់ប៉ុននោះ ។ ក្នុងន័យថា មនុស្សម្នាក់ៗត្រូវបានធម្មជាតិថ្នាក់ខ្ពស់ៗ ព្រយិតប្រទាញទៅរកទីចប់ទីអស់ហើយរឿយៗ ក្នុងទីបំផុតគេក៏ត្រូវបានដល់ ត្រើយរបស់ភពទាំងអស់ ។ អ្នកណាមានទម្ងន់កិលេសច្រើនត្រូវបានសំរេចនិព្វានយូរ.អ្នកណាមានទម្ងន់កិលេសតិចត្រូវបានសំរេចនិព្វានឆាប់។ ដូចនេះព្រោះអ្វី ? ព្រោះកិលេសជាទម្ងន់របស់ចិត្តវិញ្ញាណ ដូចគ្នានិងសំភារៈជាទម្ងន់របស់រូបកាយដែរ ។

តាមច្បាប់នៃការវិវត្តន៍ខាងវិទ្យាសាស្ត្រ សម័យបច្ចុប្បន្ននោះជីវសាស្ត្រទូទៅក្ដី លទ្ធិដារវិនក្ដី ទ្រឹស្ដីនៃពុទ្ធសាសនា ខាងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ គឺច្បាប់នៃបច្ច័យ២៤ និងបដិច្ចសមុប្បាទក្ដី, គេសង្កេតឃើញថា សកលលោកនេះ មានដំណើរវិវត្តន៍សន្សឹមៗពីថ្នាក់ទាបទៅកាន់ថ្នាក់ខ្ពស់ បើមិនរូបធម៌(សំភារៈ) ក៏ខាងអរូបធម៌ (ចិត្ត) គ្មានឈប់ឈរ, គ្មានគោកគាំងដល់ម្ដងណាឡើយ, ស្រេចហើយតែយុគ្គសម័យនេះ ពិភពលោកឱ្យតំលៃខ្ពស់ដល់ចិត្តឬឱ្យតំលៃខ្ពស់ដល់រូបប៉ុននោះ ។

នេះបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា សញ្ញាតញ្ញាណមនុស្សនិងវត្ថុធាតុខាងក្រៅ ពិតជាបានប្រទង់ប្រទាញមនុស្សឱ្យលុះចូលទៅក្នុងផ្លូវល្អ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បន្តិចម្តងៗ ព្រោះតណ្ហាដែលមាននៅក្នុងព្រលឹងសត្វទូទៅ វាត្រូវការសេចក្តីល្អតាមធម្មតារបស់វា ។

សម័យណា សត្តានាំគ្នាធ្ងន់ចិត្តខាងរូប, វឌ្ឍនភាពរបស់សំភារៈ ក៏ត្រូវកើតមានក្នុងទីបំផុត ដូចវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលកំពុងជឿនលឿន យ៉ាងសំបើមសព្វថ្ងៃនេះ, សម័យណាសត្វលោកមានមនសិការធ្ងន់ទៅខាងចិត្ត, វឌ្ឍនភាពខាងវិញ្ញាណក៏ត្រូវកើតមានក្នុងទីបំផុត ដូចវិស័យធម្មៈ ដែលបានជឿនលឿនក្នុងយុគនៃអរហន្តា ដែលកន្លងមកហើយ ។

តែទោះជាម្តេចម្តាក្តី សត្វលោកមិនមែនចេះតែផ្តាប់គំនិតនឹង រូបធម៌ ស្រើងរូបធម៌រហូតទេ,រយៈកាលចេះតែកន្លងទៅរឿយៗ, មិនយូរមិនឆាប់ក៏គេត្រឡប់មានស្មារតីភ្ញាក់រលឹក កើតមានគំនិតនឿយណាយរាងចាលចំពោះរូបធម៌ ហើយនាំគ្នាវិលមករកចិត្ត នៅក្នុងក្របខណ្ឌធ្វើដំណោះស្រាយបញ្ហាវិញ្ញាណ ។ពេលនេះឯងហើយ ដែលមានសត្វពួកមួយបានរួចផុតចាកលោក គ្រប់ពេលដែល ពិភពលោកបានវិលមកដល់ចំនុចចក្រវាសិនេះ ។ និយាយយ៉ាងខ្លីថា សញ្ញាតញ្ញាណរបស់សត្វលោក មួយណាក៏ដូចជាមួយណា រមែងវិលវិលទៅរកសេចក្តីល្អ បើមិនខាងរូបក៏ខាងចិត្តទាំងពីរនេះ ណាមួយជារមិនខាន ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

កាលណាសកលមនុស្ស មានអំណាច "**កាយសិទ្ធិ**" នៅក្នុងខ្លួន, អំណាចនោះវាពិតជាមានអានុភាពប្រកបដោយអាចីកំចាំងសំរាប់ដក់ស្រួប, សំរាប់តភ្ជាប់, សំរាប់ទាក់ទងវិញ្ញាណមនុស្សទៅរកស្ថានៈ នៃដំណើរជួបជួននឹងព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងន័យថា សត្វលោកកាលណាបានដើរត្តួជាកូនល្ហោននៃពិភពលោក ក្នុងឆាកស្វែងកាម, ស្វែងមាន, ស្វែងគ្មានយូរទៅ គេក៏កើតគំនិតទ្រាន់ណាយចំពោះទំរើជដែលៗ ដែលខ្លួនគេបានជួបក្នុងពិភពលោក ។ ជាមួយគ្នានេះគំនិត " **និព្វិទា** " ក៏កើតមានឡើងក្នុងថ្ងៃណាមួយ ។ បន្ទាប់មក, គំនិតឧបាទានរបស់គេដែលធ្លាប់មានពីមុនមកក៏អស់, ចិត្តរបស់គេក៏បានដកចេញអំពីសំបកវេចខ្ចប់របស់កិលេសទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើម ។

ទីបំផុត, និព្វានក៏ចូលមកសម្ពស្សជាមួយនឹងចិត្តរបស់គេក្នុងពេលនោះ ។ មនុស្សយើងបានស្គាល់ខ្លួនឯងដោយអាស្រ័យកែវភ្នែកខ្ចីៗ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះ ទើបមើលចំណង់និងទំរាន់ ដែលមានសាយសម្ពន្ធន៍វែងអន្លាយច្រើនភពមិនឃើញ ។កំលីនៃគំហើញរបស់យើងវាបានធ្វើឱ្យ យើងយល់ច្រឡំលើគំនិតទ្រាន់ណាយ របស់យុវជនខ្លះដែលកើតមកមិនចូលចិត្តកាមគុណ, មានសេចក្តីលោភ, ក្រោធវង្វេងតិចជាងមនុស្សទូទៅ ។ យើងមិនចូលចិត្តថា សន្តានចិត្តបែបនេះរបស់គេ គឺជាផលនៃបារមីធម៌ដែលគេបានសាង មក

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អំពីជាតិដែលកន្លងទៅ យើងត្រឡប់ជាមានគំហើញថា គេមានខួរក្បាលមិនល្អ ដោយសំអាងលើគំនោលការចិត្តវិទ្យា ឬក្បួនតម្រាផ្សេងៗ ដែលខ្លួនចង់ផ្អែកដើម្បីបដិសេធគំនិតល្អវិសេសរបស់គេ ។ ប្រសិនបើយើងមានកែវភ្នែកវែង មើលឃើញអតីតជាតិបានច្រើន យើងមុខជាមានសេចក្តីឆ្លៀវឆ្លាតជាងនេះ ជាច្រើនភាគរយ ហើយគំហើញត្រូវរបស់យើងនឹងចូលមកជំនួសគំហើញខុសជាមិនខាន។តែទោះណាកែវភ្នែកវែងមានប្រយោជន៍ច្រើនយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏គេមិនចង់សាងកែវភ្នែកវែងឡើយ ។

ព្រោះអ្វី ? ព្រោះមនុស្សខ្លះមិនយល់ថា សាងកើត.ខ្លះនឹកខ្លាចថា កាលណាមានកែវភ្នែកវែង. គំនិតមនុស្សមុខជាធុញទ្រាន់ក្នុងទំរើសាងលោក. ពិភពលោកនឹងអស់វឌ្ឍនភាព. អស់រសជាតិឆ្ងាញ់ពិសា ។ ការណ៍ពិត. គំហើញរបស់មនុស្សវាត្រឹមជាគំហើញប៉ុននឹងទេ. នរណាឃើញយ៉ាងម៉េចក៏ឃើញទៅ. ចុងក្រោយបង្អស់គំនិតរបស់មនុស្សនឹងត្រូវងាករេទៅរកនិព្វានដូចៗគ្នា ព្រោះក្នុងលោកនេះ គ្មានអ្វីមានអំណាចខ្ពស់ជាងវិបាករបស់កម្ម ដែលជាវិស័យឆ្លាក់ឆ្អៃសញ្ចេតញ្ញាណរបស់មនុស្ស ឱ្យមានគុណភាពល្អដើម្បីអស់ទុក្ខក្នុងទីបំផុតហ្នឹងទេ ។ ខ្ពស់ជាងនេះ. គឺសច្ចធម៌វានៅជាសច្ចធម៌ គឺទុក្ខៈ សមុទយៈ និរោធៈ មគ្គៈ គ្មានដូរ. គ្មានប្រែប្រួលឡើយ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រសិនបើមានសំនួរថា សត្វលោកបានដល់ទិ អស់ទុក្ខ ដោយអាស្រ័យចំណាក់ នៃវិបាករបស់កម្ម, ដោយអាស្រ័យការវិវត្តន៍សច្ចធម៌ ។ ដូចនេះ ទំរើបុណ្យកុសល មិនមែនជាធាតុចាំបាច់របស់មនុស្សទេ មនុស្សម្នាក់ៗត្រូវខំស្វែងរកសេចក្តីសុខមកបំរើជីវិតរបស់ខ្លួនក្នុងលោកនេះរឿយៗទៅក៏ហើយគ្នា, ទីបំផុតគង់នឹងបាននិព្វានជាមិនខាន, មិនថាអីចឹង ? ចំពោះសំនួរនេះ, អ្នកសរសេរសូមឱ្យចំលើយថា ពិត ។ ដូចនេះព្រោះអ្វី ? ព្រោះថា ការវិវត្តន៍នៃជីវិតមនុស្សតាំងពីកាលណាកាលណីមក គេឃើញថាចាប់ផ្តើមពីទាបទៅខ្ពស់ គឺពីគ្មានលំនៅស្ថាន សំលៀកបំពាក់ ។ល។ រហូតដល់មានខោអាវ ផ្ទះសំបែង ប្រដាប់ប្រដាប្រើប្រាស់គ្រប់យ៉ាង ។ ក្នុងន័យថា មនុស្សរស់នៅរបៀបសត្វ រហូតដល់រស់នៅរបៀបទេវតា, រស់នៅក្នុងរូងដី ដីដំបូក រហូតដល់រស់នៅលើវិមានស្កឹមស្កៃ ។ល។ នេះមកពីអ្វី ? មិនមែនមកពីវិបាកនៃកម្មបង្រៀនមនុស្សទេឬ ? ជាមួយគ្នានេះទៀត, សកលសត្វរស់នៅក្នុងអន្លង់ទុក្ខ រហូតដល់រស់នៅជាកំពូលអស់ទុក្ខអស់ព្រួយ ។ នេះមកពីអ្វី មិន មែនមកពីសច្ចធម៌បង្រៀនទេឬ ? តែកុំភ្លេចថា អ្នករស់នៅដោយ សេចក្តីប្រមាទ, អ្នកដើរក្នុងទីងងឹតគ្មានចង្កៀង, អ្នកដើរកណ្តាលព្រៃ គ្មានផែនទី គ្មានត្រនិចទិស, អ្នកធ្វើដំណើរគ្មានទិសដៅ, អ្នកស្វែងនិព្វានគ្មានគំនិតអដ្ឋង្គិកមគ្គ។ល។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ជនទាំងឡាយនេះរស់នៅពុំបានស្រួល. ដំណើររបស់គេច្រើនមានគ្រោះថ្នាក់. ទិសដៅដែលគេចង់បានក្របានដល់. និព្វានដែលគេប្រាថ្នានៅឆ្ងាយដាច់ស្រយាល។

យើងគួរពិចារណាតទៅទៀតថា មនុស្សខ្វាក់ភ្នែកក្នុង មើលមិនឃើញពន្លឺនៃនិព្វាន ហើយប្រាថ្នាចង់បាននិព្វាន នឹងបាននិព្វានយ៉ាងម៉េច ដឹងឃើញគុណតំលៃខ្ពង់ខ្ពស់នៃនិព្វានយ៉ាងណា ។ រឿងនេះ អិនពិបាកយល់ទេ. ប្រសិនបើសើរើមើលឡើងវិញនូវគំនិតពុទ្ធសាសនាទាំងអស់ ជាពិសេសគំនិតកម្មផល និងគំនិតអរិយសច្ចៈ ។ ទន្ទឹមគ្នានេះ. យើងត្រូវគិតគូរដល់ដែរនូវគំនិតតស៊ូ ដើម្បីជោគជ័យនៅលើឧត្តមគតិ. កម្មវិធី. គំរោងការ. ទិសដៅ ។ល។ លើជោគជ័យរបស់ជីវិតដូចគ្នា. តែគ្មានឧត្តមគតិ. កម្មវិធី. គំរោងការទិសដៅ ។ល។ តើគំនិតណាបានសំរេចជោគជ័យមុនគំនិតណា ? ចំពោះសំនួរនេះ. អ្នកសំនេរសូមឱ្យចំលើយថាទំរើផ្សងព្រេងក្តី ទំរើពឹងផ្អែកលើជំនួយពួកទេពក្តី ពុំដែលមានជោគជ័យដល់ម្តងណាទេ ប្រសិនបើមានក៏មិនដែលបានមុនគេឡើយ ។

សំនួនៃជីវិតដើម្បីនិព្វាន

យើងបានដឹងគ្រប់គ្នាហើយថា សេចក្តីទុក្ខគឺជាធាតុមួយដែលសត្វាមួយណាក៏ដូចជាមួយណាគ្មានចង់ជួប. គ្មានចង់បានសោះ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តែគេចមិនរួច, ចៀសមិនផុត, ព្រោះធាតុនេះ មាននៅគ្រប់ទិសទីក្នុងសង្សារភព ។ ដើម្បីទៅឱ្យដល់ទីបំផុតទុក្ខ, ពុទ្ធសាសនាបានបង្រៀនយើងឱ្យលះបង់តណ្ហា, កំទេចអវិជ្ជា, ដកគំនិតឧបាទាន ។ល។ ដោយប្រើកំលាំងបារមីធម៌ជាជំហរ, គំនិតអរិយមគ្គជាអាវុធ ។ និព្វានឆ្ងាយណាស់, តែចម្ងាយនេះគេអាចពង្រួញឱ្យខ្លីបានដោយស្ពានគឺបារមី ១០ ។ អវិជ្ជាតណ្ហាជាប់ណាស់, ស្អិតណាស់ តែសម្អិតនេះគេអាចកាត់ផ្ដាច់បានដោយអាវុធគឺអរិយមគ្គ ។

ដូចនេះ បេក្ខជីវិតនិព្វាន, ដំបូងបង្អស់ត្រូវខំសង់ស្ពានដែលលោកឱ្យឈ្មោះថាបារមីធម៌១០, សង់ហើយសង់ទៀត ប្រកបដោយសិទ្ធយ៉ាងខ្លាំងក្លា លុះត្រាហើយស្រេច ។ បន្ទាប់មកត្រូវសង់គំនិតនិព្វាន ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃអរិយសច្ចៈ ឋិតនៅលើខ្សែបន្ទាត់មជ្ឈិមាបដិបទា ដែលរកឃើញដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរមគ្រូ។ ក្នុងពេលកំពុងសង់គំនិតនិព្វាន អ្នកអនុវត្តអដ្ឋង្គិកមគ្គ ត្រូវកំទេចឱ្យសូន្យនូវគំនិតសួគ៌, គំនិតកាម ។ល។ ដែលវិញ្ញាណរបស់ខ្លួនធ្លាប់រៀនធ្លាប់ឆ្លាញ់ ឋានសួគ៌ជាអន្លង់កាម ជាធាតុឧបសគ្គរាំងផ្លូវនិព្វាន ។

ជនទាំងឡាយណាមានគំនិតនិយមឋានសួគ៌ ជនទាំងឡាយនោះគ្មានគំនិតនិយមនិព្វាន ។ " **ឋានសួគ៌** " ជាធាតុមួយដែលសកលសត្វប្រាថ្នាចង់បាន ដោយគេប៉ាន់ស្មានថាឋានសួគ៌ពោរពេញ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដោយសេចក្ដីសប្បាយ ។ ឋានសួគ៌ផ្ដល់បំងាញ់. ផ្ដល់សំនុកយ៉ាងផ្អែមឱ្យគេ ។ អ្នកនិយមលោភសក្ការៈ តែងបានឃោសនាបបួលឱ្យមនុស្សធ្វើបុណ្យ ដើម្បីទៅនៅឋានសួគ៌ ។ អ្នកប្រាថ្នាឋានសួគ៌ខំប្រឹងធ្វើបុណ្យតាមគេ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃគំនិតកាមលុះដល់ពេលស្លាប់ទៅកើតក្នុងអន្ទង់កាម (**ភវោឃ**) គឺឋានសួគ៌ ដែលព្រះពុទ្ធបរមគ្រូបានធ្វើសេចក្ដីរិះគន់និងសេចក្ដីបដិសេធ ដោយអនុបុព្វីកថា ទី៤ និងទី៥ ។

" **នរក** " ជាឈ្មោះនៃក្ដីទុក្ខ. ក្ដីទារុណ ព្រោះគ្មានទុយគឺកាមសំរាប់ផ្ដល់ក្ដីសប្បាយ. ក្ដីឆ្ងាញ់ពិសា តាមចំណង់របស់សត្វទើបគេមិនចង់បាន ។

តែឋានសួគ៌ ក៏មិនមែនជាឋានណាដទៃទេ គឺនរកហ្នឹងឯងព្រោះកាលណាគេឡើងឋានសួគ៌ញយៗ គេក៏ត្រូវបានធ្លាក់នរកញយៗដែរ ។

នរក-សួគ៌ ដែលត្រាស់សំដែងផ្ទាល់ ដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានដូចនេះ :

« ភិក្ខុទាំងឡាយ ! វាជាលាភរបស់អ្នកទាំងឡាយហើយ. អ្នកទាំងឡាយបានល្អហើយ. ដែលបានមានឱកាសចូលខ្លួនមកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ (ក្នុងសាសនាតថាគត) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ! អញតថាគតបានឃើញហើយ នរកនិងសួគ៌ មាននៅគ្រប់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អាយតនៈ៦ ដែលជាអណ្ដូង ជាទីកើតនៃផស្សៈនេះឯង ។ តើនរកស្ទើនេះមានន័យដូចម្ដេច ? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ! គឺក្នុងពេលណា ដែលអាយតនៈខាងក្នុង៦ បានជួបប្រទះរូបសំលេង, ក្លិន, ផស្សៈ, និងធម្មារម្មណ៍ជាទីប្រាថ្នា, ជាទីពេញចិត្ត, ក្នុងពេលនោះចិត្តសោយអារម្មណ៍ជាសុខ, ជាសួគ៌ »

ពាក្យថា " **នរក** " ក្នុងព្រះត្រៃបិដក ឃើញមានពាក្យពីរម៉ាត់គឺ " **និរយៈ** " មួយ " **នរក** " មួយ ។ " **និរយៈ** " ប្រែថាភូមិ ឬជាន់គ្មានក្ដីសុខ, គ្មានក្ដីចំរើន ។ គឺមកពីពាក្យថា " **និរៈ** " និង " **អយៈ** " ។ និរៈ = គ្មាន + អយៈ = ក្ដីសុខចំរើន ។ " **នរក** " ប្រែថា " **រណ្ដៅ** " ឬ " **អន្លង់** " បានដល់ " **រណ្ដៅទុក្ខ** " ឬ " **អន្លង់ទុក្ខ** " ។

ពាក្យថា " **សួគ៌** " ប្រែថា " **ភូមិ** " ឬ " **ជាន់** " ដែលមាន " **អារម្មណ៍ល្អប្រពៃ** " ឬដែល " **លើសលន់ដោយអារម្មណ៍ល្អប្រសើរ** " ពុទ្ធភាសិតនេះ បញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា នរកនិងសួគ៌ មាននៅក្នុងខ្លួន ឬក្នុងចិត្តមនុស្សយើងនេះឯង ។ ជីវិតមនុស្សម្នាក់ៗ ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ អាចប្រព្រឹត្តទៅបានទាំងនរក ទាំងសួគ៌ ។ ពិភពលោកយើងនេះ ក៏អាចប្រព្រឹត្តទៅបានទាំងនរកទាំងសួគ៌ ។ ក្នុងពេលណាអាយតនៈ ប៉ះពាល់ត្រូវអារម្មណ៍ផ្សេងៗ បើចិត្តសោយអារម្មណ៍ជាទុក្ខ, ជាក្ដៅក្នុងពេលនោះហៅថាធ្លាក់នរកទាំងរស់, គឺធ្លាក់ចុះរណ្ដៅ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នៃក្ដីទុក្ខ ។ ក្ដីទុក្ខធំនរកក៏ធំ, ក្ដីទុក្ខតិច នរកក៏តូច ។ ក្នុងពេលណាចិត្តសោយអារម្មណ៍ជាសុខ, ជាសប្បាយរីករាយ ហៅថាឡើងស្ថានសួគ៌ គឺឡើងវិមានសុខាល័យទាំងរស់ ។

តែទោះជាដូចម្ដេចម្ដាក្ដី យើងកុំត្រូវភ្លេចឱ្យសោះថា ក្នុងអរិយសច្ចធម៌ លោកគ្មានបាននិយាយថា ក្ដីសុខគឺជាភាពមួយដែលសកលសត្វត្រូវបាន ត្រូវជួបក្នុងសកលលោក ឬក្នុងត្រៃភពដល់ម្ដងណាឡើយ ។ ភាសា " **សុខ** " គឺជាភាសារបស់មនុស្សធម្មតា ឬភាសាលោក មិនមែនជាភាសារបស់ព្រះអរហន្ត ឬនិព្វានទេ ។ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះព្រះសម្ពុទ្ធបរមគ្រូ បានប្រើពាក្យថា " **សច្ចៈ** " ជាស្រេចទៅហើយ, នៅលើបទថា " **ទុក្ខសច្ចៈ** " " **សមុទយសច្ចៈ** " " **និរោធសច្ចៈ** " " **មគ្គសច្ចៈ** " បានន័យថា ទុក្ខជាសភាពពិត មិនអាចក្លាយទៅជាសុខបានទេ ។ល។

មនុស្សយើងនឹងចុះនរក ឬឡើងឋានសួគ៌ ស្រេចហើយតែអំពីចិត្ត។ ចិត្តអាក្រក់ គឺចិត្តធ្លាក់ក្នុងអន្ទង់លោភៈ ទោសៈ មោហៈ ឬចិត្តគ្មានអប់រំដោយទំរើល្អ. ចិត្តប្រភេទនេះត្រូវធ្លាក់នរក ក្នុងលោកនេះផង ក្នុងលោកដទៃផង ។ ចិត្តល្អ គឺចិត្តដែលគេបានអប់រំដោយធម្មៈ លុះត្រាមានផ្នត់គំនិតល្អ, ពំនោលថ្លៃថ្នូរ, ទំរើត្រឹមត្រូវ. ចិត្តប្រភេទនេះត្រូវបានឡើងឋានសួគ៌ ក្នុងលោកនេះផង ក្នុងលោកដទៃផង ។ អាស្រ័យហេតុដូចនេះហើយ ទើបព្រះបរមលោក

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នាថបានមានពាក្យពោលថា " ព្រះសោតាបន្នៈជាបុគ្គលមាននរកអស់ហើយ, មានទ្វារនៃអបាយភូមិបិទជិតហើយ, មានចិត្តខ្ពស់លើសមនុស្សធម្មតាគ្រប់ពេលវេលា " ព្រះសោតាបន្នបុគ្គល ទោះណាជាលោកនៅមានកិលេសខ្លះ ក៏លោកលែងធ្លាក់នរកហើយ ព្រោះចិត្តលោកសន្សឹមៗខ្ពស់ឡើងៗតាមលំដាប់ ។ ចំណែកមនុស្សមានចិត្តទាប, មានពេលខ្លះធ្លាក់នរក, មានពេលខ្លះឡើងឋានសួគ៌, ស្រេចហើយតែអារម្មណ៍អាក្រក់ល្អអូសទាញ ។

នរកគឺជាអ្វី ? សំនួរនេះមានអ្នកឱ្យចម្លើយច្រើនបែបច្រើនយ៉ាងផ្សេងៗគ្នា ខ្លះថាទុក្ខ, ខ្លះថាហិនហោច ។ល។ តែពុងអាទិត្តបរិយាយសូត្រ ដែលត្រាស់ដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានដូចនេះ :

" ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ, ភ្នែក, ត្រចៀក, ច្រមុះ, អណ្តាត, កាយ, ចិត្តជាធាតុត្រូវភ្លើងឆេះរឿយៗ, អ្វីជាភ្លើង ? រាគៈ ទោសៈ មោហៈ យើងពោលថាជាភ្លើង : **ជាតិ, ជរា, មរណៈ, សោកៈ, បរិទេវៈ, ទុក្ខ, ទោមនស្ស, ឧបាយាសៈ ក៏យើងពោលថាភ្លើងដែរ "**

ពុទ្ធភាសិតនេះ បានបញ្ជាក់ឱ្យយើងឃើញថានរកមាននៅក្នុងជីវិតរបស់យើង សព្វថ្ងៃនេះ, ភ្លើងនរកមាននៅក្នុងចិត្តរបស់យើង ។ សូមពិចារណាលើពុទ្ធភាសិតខាងក្រោមនេះហើយធ្វើចំនួលចិត្តដោយខ្លួនឯងៈ

" មិនមានភ្លើងណាមានកំដៅស្មើដោយភ្លើងរាគៈ (**នត្ថិ**

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រាគៈ សមោ អគ្គិ). ពុំមានពំនើតណា មានពិសស្មើដោយទោសៈ (**នត្ថិ ទោសោ សមោ គហោ**). មិនមានជាលណាមានជំនាប់ស្មើដោយមោហៈ (**នត្ថិ មោហ សមំ ជាលំ**). មិន មានស្ទឹងណាមានលំហូរស្មើដោយតណ្ហា (**នត្ថិ តណ្ហា សមា នទី**)។ជាមួយគ្នានេះ,សូមអ្នកអានមេត្តាសើរើពិនិត្យឡើងវិញនូវពុទ្ធភាសិតដែលស្តីអំពីភ្លើងទាំងបី ក្នុងបណ្តាភ្លើងទាំង៧ គឺ : **រាគគ្គិ, ទោសគ្គិ, មោហគ្គិ** ។ តើពុទ្ធភាសិតនេះបានប្រាប់យើងថា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ជាភ្លើងមែនទេ ? បើមែន ! យើងត្រូវមានជំនឿប្រកបដោយសេចក្តីក្លាហាន នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការបកស្រាយបំណងនៃព្រះសម្ពុទ្ធបរមគ្រូលើភ្លើង៣ថា ព្រះអង្គប្រាកដជាចង់មានព្រះតម្រាស់ថាគ្មានភ្លើងឯណា មានកំដៅស្មើដោយភ្លើង គឺ រាគៈ, ទោសៈ, មោហៈ, ឡើយ ទោះជាភ្លើងនរកក៏ដោយ ។ គឺថាព្រះបរមសាស្ត្រាចារ្យ ព្រះអង្គពិតជាត្រូវការប្រើពាក្យថា**សមោ** "នៅក្នុងចន្លោះនៃឈ្មោះកិលេសនិងឈ្មោះភ្លើងដែលមាន **នត្ថិ** នៅខាងដើមសម្រេចជារូបពាក្យថា : " **នត្ថិ រាគ សមោ អគ្គិ, នត្ថិ ទោស សមោ អគ្គិ, នត្ថិ មោហ អគ្គិ** "ដូចពាក្យថា " **នត្ថិ រាគ សមោ អគ្គិ** " ដែលមានក្នុងទីដទៃ ដូចបានធ្វើសំនេរមកហើយក្នុងខាងដើមនោះដែរ ។ គឺភ្លើងទាំងបី នេះហើយដែលដុតកំទេចវិញ្ញាណមនុស្ស ឱ្យក្លាយទៅជាវិញ្ញាណ សត្វនរក។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដូចនេះ, យើងមិនត្រូវខ្លាចនរកក្នុងបរលោក, ហើយមិនខ្លាចនរក ក្នុងឥធលោក តាមគំហើញកំឡោរបស់យើងឡើយ។ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះថាបើគ្មានភ្លើងកិលេសទាំងឡាយនេះ វិញ្ញាណរបស់យើងក៏មិនត្រូវបានឆេះ ។ កាលណាវិញ្ញាណគ្មានចំហេះ វិញ្ញាណក៏មិនបានធ្លាក់នរកក្នុងជីវិតបច្ចុប្បន្ន ។ ជីវិតក្នុងលោកថ្មីក៏មិនត្រូវបានធ្លាក់នរកដូចគ្នាដែរ ។ នេះឯងគឺជាការប្រតិបត្តិធម៌ដែលអ្នកប្រតិបត្តិ ត្រូវបានឃើញផលយ៉ាងជាក់ច្បាស់ខ្លួនឯង (សន្ទិដ្ឋិកោ) ដោយមិនចាំបាច់មានអ្នកដទៃប្រាប់ឬបកឡើយ ។

" **ភាព** " ជារណ្តៅនរកតាមគំហើញធម្ម, ថ្នាក់ខ្ពស់ផង, តាមគំហើញប្រពៃណីផង ។ គំហើញធម្មៈ បានធ្វើសំនៅមកហើយ ។ ចំណែកគំហើញប្រពៃណី, យើងអាចដឹងបានដោយអាស្រ័យរឿងសានុសាមណេរ ត្រង់ឃ្លាមួយដែលសាមណេរទ្រាន់ណាយចង់សឹក, តែម្តាយបានឃាត់ដោយប្រើពាក្យថា :

" សានុកូនម៉ែ ! ម៉ែបានស្រង់អ្នកអំពីរណ្តៅនរកហើយ, ពេលនេះអ្នកចង់ធ្លាក់រណ្តៅនរកទៀតឬ ?" សំនួនបាលីថា :

"**នរកា ឧព្ភតោ តាត នរកំ បតិតុំ មិច្ឆសិ**" ឃ្លាមួយទៀតមានព្រះពុទ្ធតម្រាស់ថា :

" ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ! អ្នកចូររស់នៅក្នុងធម៌, ពិចារណាមើលធម៌, កុំប្រមាទ, កុំភ្លេចស្មារតី, កុំបណ្តែតបណ្តោយចិត្តឱ្យធ្លាក់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទៅក្នុងអន្ទង់កាមគុណ កុំភ័ន្តគំនិតលេបជុំដែកក្រហម គឺបញ្ចកាមគុណ, កុំរុញខ្លួនចូលទៅក្នុងភ្នក់ភ្លើងកិលេស, មានគំនិតថា លោកនេះមានក្ដីទៀងទាត់ក្ដីសុខស្រួល, ក្ដីឋិតថេរជាស្ថាពរឡើយ ៉ ពុទ្ធភាសិតនេះបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថាមនុស្សយើងត្រូវធ្លាក់នរក ក្នុងលោកនេះមុននរកក្នុងលោកដទៃ ។

បុគ្គលអ្នកសង់គំនិតដើម្បីនិព្វាន ឬបុគ្គលជាបេក្ខជននៃនិព្វាន តែងមានសិទ្ធ នៅលើការងាររបស់ជីវិតទាំងលោកនេះទាំងលោកដទៃ ។ ខ្ពស់ជាងនេះ, គឺគេខំបង្កើតគំនិតស្អាត, ស្ងប់, ស្វាង, នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការលប់បំបាត់ នូវទំរើពុករលួយ, អយុត្តិធម៌, បៀតបៀន, ជិះជាន់, ឈ្លានពានឃោរឃៅ និងគំនិតអមនុស្សធម៌ ។ល។ ជាមួយគ្នានេះ, គេខំសង់បារមីធម៌ ១០ នៅលើក្របខណ្ឌកំចាត់គំហើញគិតប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន,ស្ថាបនាគំនិតទូលំទូលាយ, ឃើញទុក្ខព្រួយ, ឃើញផលប្រយោជន៍អ្នកដទៃ, ដោយប្រកាន់យក ឧត្ដមគតិនៃមនុស្សជាតិ និងអនុវត្តនូវគំនិតពោធិសត្វគ្រប់ពេលវេលា ។ កាលណាគំនិតដើម្បីនិព្វានមានច្រើន, គំនិតដើម្បីស្ថាន សួគ៌ រមែងមានចំនួនថយចុះ ។ គំនិតនិព្វានជាគំនិតស្ថាបនា សន្តិភាព និងវឌ្ឍនភាពគ្រប់វិស័យ ។ គំនិតឋានសួគ៌ជាគំនិត ស្ថាបនាសង្គ្រាម និងវិនាសកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង ។ ដូចនេះព្រោះអ្វី? ព្រោះបុគ្គលអ្នកមានគំនិតនិព្វាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មួយណាក៏ដូចជាមួយណា តែងលះបង់ប្រយោជន៍, លះបង់សេចក្ដីសុខ, លះបង់វឌ្ឍនភាពផ្ទាល់ខ្លួន ។ល។ ដើម្បីបំពេញកង្វះអ្នកដទៃជានិច្ច ។ ទំរើនេះ មិនត្រឹមតែជាធាតុបំបាត់ជំលោះសំអប់ នឹងសង្គ្រាមប៉ុននឹងទេ, បន្ថែមលើនេះ គឺបង្កើតនិងបង្កើននូវមិត្តភាព វឌ្ឍនភាព សន្តិភាព សំរាប់សកលជីវិត, សំរាប់សកលពិភពតាំងពីពេលនេះរហូត លុះត្រាសំរេចនិព្វានជាចុងក្រោយបង្អស់នៃធម្មជាតិ ។ ក្នុងន័យថា គំនិតនិព្វានជាគំនិតបំរើសន្តិធម៌ បំរើឧត្តមគតិមនុស្សជាតិ ។ល។

ចំណែកគំនិតឋានសួគ៌ ជាគំនិតបំរើតណ្ហា បំរើសេចក្ដីសុខផ្ទាល់ខ្លួន ។ល។

បារមីធម៌ ១០ ដែលពុទ្ធសាសនិកយើងធ្លាប់ស្គាល់មកហើយ, ធម៌នេះមានមុខងារផ្ដល់ប្រយោជន៍ ផ្ដល់សេចក្ដីសុខ ផ្ដល់វឌ្ឍនភាពគ្រប់វិស័យ, ផ្ដល់មគ្គផលនិព្វានឱ្យសកលមនុស្ស ជាធម៌ដែលបង្កើតឡើងដោយបេក្ខជននិព្វាន ឬពោធិសត្វទាំងឡាយ,ហើយត្រូវបានសំដែងនិងប្រកាសឱ្យប្រើ ដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរមគ្រូ ។

បារមីធម៌ ១០ មានដូចនេះ :

១~ ទានៈ **២~ សីលៈ**

៣~ នេក្ខម្មៈ **៤~ បញ្ញា**

៥~ វីរិយៈ **៦~ ខន្តិ**

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

៧. សច្ចះ ៨. អធិដ្ឋាន

៩. មេត្តា ១០. ឧបេក្ខា ។

ទានះ ជាមនុស្សត្រូវសិក្សារៀយ។ អប់រំខ្លួនឯងឮយ។ ឱ្យយល់ស្គាល់បញ្ហាមនុស្សដើម្បីសាងទាន ។ គឺរកឱ្យឃើញថា មនុស្សមានភាពយ៉ាងណា គួរផ្តល់អំណោយ. យ៉ាងណាមិនគួរផ្តល់ អំណោយ ។ ឱ្យដើម្បីអ្វី មិនឱ្យបាននេះ ឱ្យនិងមិនឱ្យណាខុសណា ត្រូវ. ណាមានប្រយោជន៍. ណាគ្មានប្រយោជន៍ ។ នេះគឺជាន័យឬ បញ្ហារបស់ទាន ។និយាយខ្លីគឺធ្វើអំណោយដើម្បីប្រយោជន៍អ្នកដទៃ. ដើម្បីជាជំនួយដល់អ្នកមានកង្វះ ដើម្បីបំរើឧត្តមគតិនៃមនុស្សជាតិ ប៉ុននោះ ។ល។ ដូចនេះអំណោយរបស់បេក្ខជននិព្វាន មិនមែនជា អំណោយទាមទារយកសួគ៌វិមាន. យកមុខមាត់. យកកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ដូចពាក្យឃោសនាដែលជនខ្លះបានធ្វើ ដើម្បីប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ហើយសំដែងគំនិតពោក ក្នុងគោលគំនិតចង់រស់នៅលើកម្លាំងអ្នក ដទៃ ដែលធ្លាប់មានមកជាមួយសង្គមមនុស្សក្នុងសម័យបូរាណ ឬ សម័យទំនើបនេះ ។ល។

សីលះ ជាមនុស្សត្រូវសិក្សារៀយ។ អំពីបញ្ហាមនុស្ស ដើម្បី បញ្ហាខ្លួនឯងឱ្យរស់នៅក្នុងសង្គមប្រកបដោយវិន័យ. ច្បាប់. ធម្មៈ ។ល។ ក្នុងគោលគំនិតផ្តល់ប្រយោជន៍ឱ្យអ្នកដទៃ ខាងផ្លូវប្រតិបត្តិ កាយវាចាឱ្យបានប្រសើរ នៅលើក្របខណ្ឌនៃយុត្តិធម៌ និងឧត្តមគតិ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នៃមនុស្សជាតិប៉ុននោះ ។ល។ ដូចនេះសិលធម៌របស់បេក្ខជននិព្វាន មិនមែនជាធាតុទាមទារយកប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនជាសួគ៌វិមាន ឬជាមុខមាត់កេរ្តិ៍ឈ្មោះអ្វីៗឡើយ ។

នេក្ខម្ម: ជាមនុស្សត្រូវសិក្សាឱ្យបានចេះដឹង អំពីបញ្ហាចេញចាកកាមារម្មណ៍, ចេញចាកគំនិតញៀន, គំនិតស្រវឹង គំនិតពុករលួយ ទោះជាក្នុងឋានសួគ៌ក្តី ក្នុងឋានមនុស្សក្តី ។ ក្នុងន័យថា ខំធ្វើយ៉ាងណាកុំឱ្យខ្លួនធ្លាក់ចុះជាទាសភាពនៃកាមារម្មណ៍ ឬតណ្ហា។ គឺធ្វើចិត្តនៃអាត្មាឱ្យជាម្ចាស់នៃអារម្មណ៍, ម្ចាស់តណ្ហា, ម្ចាស់ឋានសួគ៌ជានិច្ច ។ល។ ដូចនេះ ទើបនេក្ខម្មះរបស់ខ្លួនទៅជានេក្ខម្មៈមានទិសដៅ, មានឧត្តមគតិមនុស្ស, មានមនសិការសន្តិភាព ដូចក្តីសង្ឃឹមរបស់សកលសត្វក្នុងត្រៃលោក ។ នេះឯងគឺជាការផ្តល់ប្រយោជន៍ឱ្យអ្នកដទៃតាមផ្លូវនេក្ខម្មៈ ដែលត្រូសត្រាយទុកមកដោយព្រះបរមពោធិសត្វ ។

បញ្ញា ជាមនុស្សត្រូវតែខំរៀន, ខំស្តាប់, ខំគិត, ខំសួរ, ខំសរសេរ ។ល។ ដើម្បីឱ្យវិញ្ញាណរបស់ខ្លួនមានពន្លឺ មានបន្ទះនៅជុំវិញធម្មជាតិ, ជុំវិញសង្ខតធម៌យ៉ាងត្រចះត្រចង់ សំរាប់សងសំនួរ, ឱ្យចំលើយលើបញ្ហាគ្រប់វិស័យបាន, យ៉ាងដូចលោកវិទូ និងទស្សនវិទូទាំងឡាយ ក្នុងសកលលោក ដែលមានពន្លឺគំនិតហើយ ប្រើពន្លឺទាំងឡាយនេះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អ្នកដទៃ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទំរើរំដោះទុក្ខ, ចំរើនសុខដល់ពួកមនុស្ស ។ល។

វីរិយៈ ជាមនុស្សត្រូវបណ្ដុះគំនិតកំហំ, គំនិតសិទ្ធ, គំនិតអំណត់, គំនិតសំណង់ ។ល។ ដើម្បីផ្ដល់ប្រយោជន៍មនុស្សដែលនៅរស់ជុំវិញខ្លួន នៅក្នុងប្រទេស, នៅក្នុងសកលលោក នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃព្រហ្មវិហារធម៌ និង សម្បជញ្ញៈនៃមនុស្សជាតិ ។ និយាយដោយខ្លីគឺ : ខំស្លាបនាខ្លួនដើម្បីផលប្រយោជន៍ដល់ជាតិ, ដល់សកលជាតិ ប្រកបដោយគំនិតមនុស្សធម៌ និង អរិយធម៌ដែលបង្កើតឡើងដោយអំបូរពុទ្ធង្កូរ (ពុទ្ធង្កូល) ។ល។

ខន្តិៈ ជាមនុស្សត្រូវខំរៀនអត់, រៀនធន់, រៀនស៊ូ, រៀនទ្រាំ, រៀនប្រយុទ្ធនឹងគំនិតពុករលួយ, គំនិតអយុត្តិធម៌, គំនិតជិះជាន់, គំនិតឃើញប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ។ល។ ក្នុងន័យថា ខំអត់ទ្រាំយ៉ាងប្ដូរផ្ដាច់ ដើម្បីស្លាបនាខ្លួននៅលើបន្ទាត់នៃឧត្តមគតិផ្ដល់ប្រយោជន៍ ឱ្យអ្នកដទៃប្រកបដោយគំនិតសន្តិភាព និងគំហើញព្រហ្មវិហារ។ល។

សច្ចៈ ជាមនុស្សត្រូវខំរៀនឱ្យចេះដឹង យល់ស្គាល់នូវសច្ចធម៌ ហើយខំបណ្ដុះនូវសច្ចធម៌ឱ្យកើតមានក្នុងវិញ្ញាណរបស់ខ្លួន ទាំងវចីសច្ច, សម្មតិសច្ច, សភាវសច្ច, បរមត្ថសច្ច, អរិយសច្ច, និងនិព្វានសច្ច ។ គឺខំប្រឹងធ្វើយ៉ាងណា លុះត្រាខ្លួនមានសច្ចធម៌។ ជាពិសេស, សច្ចៈធម៌ចំពោះខ្លួន, ចំពោះមនុស្សដទៃ, ចំពោះពេល

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

វេលា ។ល។ និយាយដោយខ្ទីតី : អនុវត្តពំនោល, អនុវត្តទំរើ, អនុវត្តគំនិតឱ្យពិតប្រាកដតាមសំដី, គំរោងនិងតរិះ ផ្អែកលើសច្ចភាពទូទៅ ។ ប្រែថា ទៀងត្រង់នឹងកំណើតមនុស្ស មិនបណ្តោយឱ្យកំណើតនេះទៅជាកំណើតសត្វតិរច្ឆាន...........ទៀងត្រង់ចំពោះពេលវេលា មិនធ្វើអ្វីៗទាំងអស់ឱ្យខុសណាត់, ខុសសន្យា, ខុសកាលកំណត់ ។ល។

អធិដ្ឋាន : ជាមនុស្សត្រូវខំរៀនហ្វឹកហាត់ អប់រំខ្លួនឱ្យរស់នៅក្នុងភាពជាក់លាក់, ភាពមាំមួន, ភាពរឹងពឹង, ភាពនឹងន, ភាពស៊ុបសួន តីកាលណាបានដាក់ចិត្ត ឬសំរេចចិត្តលើទំរើណា, ធាតុណា, គោលការណ៍ឬកម្មវិធីណាហើយ, ខំធ្វើហើយធ្វើទៀតលុះត្រាបានសំរេចដូចក្តីប៉ងប្រាថ្នា មិនដក, មិនគ្រវែងចោល ប្រសិនបើគ្មានបញ្ហាអំពីវិចារណញ្ញាណ ឬតម្រូវអំពីហេតុផល ដើម្បីប្រយោជន៍និងអ្នកដទៃ ។ល។

មេត្តា : ជាមនុស្សត្រូវខំបង្កើតសេចក្តីស្រឡាញ់រាប់អានចំពោះសកលសត្វ ស្មើនិងស្រឡាញ់រាប់អានខ្លួនឯងឬខ្ពស់ជាងដោយគ្មានរើសមុខ, រើសជាតិសាសន៍ អម្បូរត្រកូលវណ្ណៈពណ៌សម្បុរ។ល។ នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃភក្តីភាពយ៉ាងបរិសុទ្ធ យ៉ាងស្មោះស្ម័គ្រ ប្រកបដោយមនុស្សធម៌គ្រប់ពេលវេលា ។ ក្នុងន័យថាស្រឡាញ់ស្មោះជួយស្មោះរាប់អានស្មោះនៅលើឧត្តមគតិកើតដើម្បីជួយ រស់ដើម្បី

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មិត្ត .... ។

ឧបេក្ខា : ជាមនុស្សត្រូវរៀនប្រើគំហើញខ្ពស់ ចិន្តាជ្រៅ គំនិតវែងជុំវិញសកលធាតុនិងសកលជីវិត នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃសច្ចធម៌ គឺធ្វើទានដើម្បីទាន កាន់សីលដើម្បីសីល សាងនេក្ខម្មៈ ។ល។ ក្នុងន័យថា ធ្វើទានដើម្បីជួយអ្នកក្រ ឃើញទុក្ខអ្នកក្រ ឃើញកង្វះអ្នកក្រ......... កាន់សីលដើម្បីយុត្តិធម៌នៃសង្គម, ឃើញទុក្ខមនុស្សទន់ខ្សោយ ឃើញចិត្តថ្នើមអ្នកតូចតាច ឃើញកំឡាចសកលសត្វ .... សាងនេក្ខម្មៈ ដើម្បីសុខស្ងប់នៃសង្គម, ឃើញទោសកាមគុណ ឃើញពិសកំណាចនៃតណ្ហា .... ។ ប្រែថា មិនធ្វើទានដើម្បីមាន, ដើម្បីយកឈ្មោះ, ដើម្បីអំនួតនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃគំនិតជិះជាន់អ្នកក្រ, គំនិតលើកខ្លួនឯងបន្ទាបអ្នកដទៃ។ល។ មិនកាន់សីលដើម្បីអួតល្អ, ដើម្បីលាក់ទំរើពុករលួយ, ទំរើអយុត្តិធម៌ ។ល។មិនសាងនេក្ខម្មៈ ដើម្បីបោកសង្គម, ដើម្បីក្រពះ, ដើម្បីបំរើកាម, ដើម្បីលើកទំរើអយុត្តិធម៌ ។ល។ ខ្ពស់ជាងនេះ, គឺមិនធ្វើចិត្តឱ្យសប្បាយរីករាយចំពោះទំរើ ដែលខ្លួនធ្វើបានសំរេច និងមិនថ្នាំងថ្នាក់តូចចិត្តចំពោះទំរើ ដែលខ្លួនធ្វើមិនបានសំរេច, មិនធ្វើបុណ្យនៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃសេចក្ដីត្រេកអរ,(១) តែធ្វើបុណ្យនៅលើឧត្តមគតិ នៃគំហើញខ្ពស់(២) និងគំនិតត្រៃលក្ខណ៍ ។ល។

---

(១)សេចក្ដីត្រេកអរ" សោមនស្ស" ។ (២)គំហើញខ្ពស់" ឧបេក្ខា"

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

យើងបានស្គាល់នរក ដែលកើតឡើងក្នុងចិត្តឬនរកជាធម្មាធិដ្ឋាន ដែលសំដែងដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ត្រង់ចំនុចថា "**រាគគ្គិ, ទោសគ្គិ, មោហគ្គិ**" ហើយ ។ ទន្ទឹមគ្នានេះ, យើងត្រូវស្គាល់នរកជាបុគ្គលាធិដ្ឋានដែលកើតលើរូបកាយនៃមនុស្ស ក្នុងជីវិតសព្វថ្ងៃ ដែលឱ្យឈ្មោះដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធថា "**មនុស្សនិរយកោ**" ជាមនុស្សសត្វនរក, បានដល់មនុស្សដែលរស់នៅក្រោមទំរើកៀបសង្កត់, ទំរើទារុណទាំងឡាយ មានទាត់ធាក់កាប់ចាក់ជាដើមឬគ្រឿងឧបករណ៍ស្លាបនាទុក្ខទាំងឡាយ មានងដើកភ្លើង ទឹកក្តៅរំពាត់ ដំបង ដាវ លំពែង គុក ច្រវាក់ជាដើម ។ កាលណាយើងស្គាល់នរកជាសម្មាធិដ្ឋាន និងនរកជាបុគ្គលាធិដ្ឋានក្នុងលោកនេះហើយ, យើងមិនអាចនឹងមិនស្គាល់ ឬមិនយល់នូវនរកដែលយើងត្រូវបានជួបប្រទះក្នុងលោកដទៃឡើយ ។ ដូចនេះព្រោះអ្វី ? ព្រោះនរកជាសម្មាធិដ្ឋានឬនរកក្នុងចិត្ត កើតមានឡើងដោយអាស្រ័យភ្លើងគឺ **រាគៈ**, **ទោសៈ**, **មោហៈ**, នរកជា**បុគ្គលាធិដ្ឋាន** ឬនរកលើរូបកាយ កើតមានឡើងដោយអាស្រ័យ **ចិត្តនរក** ឬ **វិញ្ញាណនរក** ហ្នឹងឯង ។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ បានមានគំហើញក្នុងរឿងនេះថាសកលសត្វ រស់នៅក្នុងអន្លង់កាម, អន្លង់ភព, អន្លង់ទិដ្ឋិ, អន្លង់អវិជ្ជា (**កាមោឃៈ**, **ភវោឃៈ**, **ទិដ្ឋោឃៈ**, **អវិជ្ជោឃៈ**) ។ល។ ជា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មួយគ្នានេះ. ព្រះអង្គមានគំហើញថា បារមីធម៌១០ ជាស្ពានឆ្លងចាក អន្លង់ទាំងឡាយ ទៅកាន់ត្រើយអស់ទុក្ខគឺនិព្វាន ។ ខ្ពស់ជាងនេះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ បានមានគំហើញថា **ទុក្ខ** ជាផលរបស់ **សមុទ័យ** ឬតណ្ហា, **និរោធ** ជាផលរបស់ **មគ្គ** ឬមជ្ឈិមាបដិបទា ។ ព្រះគំហើញនេះបញ្ជាក់ឱ្យដឹងថា សកលពិភពឋិតនៅក្នុងភាពលំបាក លំបិន, ភាពក្តៅក្រហាយមិនមែនឋិតនៅក្នុងភាពសុខស្រួល ភាពត្រជាក់ត្រជុំឡើយ ។ "**លំបាកខ្លាំង**" ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធប្រើភាសាថា

"**ទុក្ខ**" "**លំបាកស្រាល**" ប្រើភាសាថា "**សុខ**" ដែលយើងធ្លាប់ស្គាល់តាមភាសាមនុស្សថា "**ទុក្ខធ្ងន់**" "**ទុក្ខស្រាល**" ឬ **ទុក្ខធំ ទុក្ខតូច** ព្រោះ "**ទុក្ខ**" ប្រែថា "**អត់បានយ៉ាងលំបាក**" ឬ "**អត់បានយ៉ាងតឹង**" "**សុខ**" ប្រែថា "**អត់បានយ៉ាងធូរ**" ឬ "**អត់បានយ៉ាងងាយ**" ។ ប្រសិនបើមនុស្សយើងមានឧត្តមគតិយ៉ាងឧត្តមគតិនៃពោធិសត្វ ឬបេក្ខជននៃនិព្វាននោះ, សកលជីវិតនឹងមានភាពសន្តិភាពសម្បូណ៌សប្បាយ ។ ទន្ទឹមគ្នានេះ ពិភពលោកដែលកំពុងត្រូវឆេះដោយភ្លើងសង្គ្រាម នឹងត្រូវបានក្លាយជាពិភពនៃអរិយមេត្តេយ្យ (ព្រះសិអារ្យមេត្រី) ជាទីគួរឱ្យចង់រស់ចង់នៅចង់ឃើញ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសេចក្តីអាឡោះអាល័យ បើមិនច្រើនក៏តិចដែរ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

និព្វាននៅឯណា ?

និព្វានគឺជាអ្វី ?សំនួរនេះអ្នកធ្វើសំនេរ[(១)] បានឱ្យចម្លើយមក ហើយក្នុងខាងដើមទោះសព្វគ្រប់ក្តី មិនសព្វគ្រប់ក្តី ។ អ្នកសរសេរ មានសេចក្តីសង្ឃឹមថា ចំលើយនេះគង់មានពន្លឺដល់គំនិតអ្នកអាន ខ្លះៗជាមិនខាន ។ នៅក្នុងឃ្លានេះទៀត អ្នកអាននឹងបានដឹងរឿង និព្វាន ក្នុងចំនុចនៃសំនួរថា នៅឯណា ត្រូវបានសំរេចក្នុងជាតិនេះ ឬស្លាប់ហើយទើបបានសំរេចក្នុងជាតិមុខ ។ ដើម្បីជាពន្លឺដល់គំនិត អ្នកអាន ក្នុងរឿងនេះ អ្នកសរសេរសូមធ្វើសេចក្តីបញ្ជាក់ថា មនុស្ស យើងចូលចិត្តសង់និព្វាន ឬបង្កើតនិព្វានដោយខ្លួនឯង មិនចូលចិត្ត ស្វែងរកនិព្វានស្រាប់ដែលរកឃើញដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធឡើយ ។ ចំណូលចិត្តដូចនេះហើយ ដែលបានផ្តល់ឱ្យគេនូវគំនិតគួសដៅ ឬគំនិតប៉ាន់ស្មានថា និព្វានជាធាតុមានផ្ទះមាស, ផ្ទះប្រាក់, មានកំពែងដាំពេជ្រ, មានថ្នល់ក្រាលកែវ, មានកោះជាពំនឹងយ៉ាងមាំ, មានលេនដ្ឋានជាជំរកយ៉ាងពូកែ, មានទីពំនាក់យ៉ាងរឹងពឹង មានអ្វី ទាំងអស់ប្រកបដោយតំលៃយ៉ាងខ្ពស់បំផុត ដោយគុណភាពយ៉ាង កំពូលដែលត្រៃលោកមិនធ្លាប់បានស្គាល់ មិនធ្លាប់បានឃើញ។ល។ តែការណ៍ពិត និព្វានជាធាតុមានឯង ។ កើតឯងៗ ប្រាកដឯងៗ មិនមែនជាសំណង់របស់មនុស្សណាម្នាក់ ឬព្រះអាទិទេពអង្គមួយណា

(១) អ្នកធ្វើសំនេរ " អ្នកនិពន្ធ"

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ឡើយ ។

និព្វានភាព មានជានិច្ច ជានិរន្តរ៍ ជាអនន្តកាល ហើយជាភាពគ្មានភព គ្មានឋាន គ្មានផ្ទះសំបែង គ្មានប្រាសាទវិមាន ។ល។ និង ។ល។

ខាងក្រោយពុទ្ធកាល, ការសិក្សា មានភាពរីកចំរើន, សម្បូណ៌គម្ពីរក្បួនខ្នាត, សម្បូណ៌តម្រាវណ្ណកម្ម ។ អ្នកសិក្សា, អ្នកស្រាវជ្រាវ, អ្នកធ្វើវិភាគពុទ្ធវចនៈ សម្បូរចាក់គរដូចដើមផ្សិតលើក្រឡាមហាប្រឹថពី ។ និព្វាន, ទើបត្រូវគេបញ្ជូត, គេដាក់ឈ្មោះ, គេបកស្រាយ, គេឱ្យយោបល់ផ្សេងៗ តាមគំនិត, តាមវិចារណញ្ញាណរៀងៗខ្លួន ។ និព្វាន, ទើបមានឈ្មោះវេវចនៈ, ឈ្មោះប្រដូច, ឈ្មោះប្រៀបធៀប, ឈ្មោះប្រហាក់ប្រហែល កាន់តែ ច្រើនឡើងៗ ។ និយាយខ្លី គឺមានន័យយ៉ាងពិស្តារទូលំទូលាយ គ្មានទីចប់, គ្មានទីអស់ហើយ ។ សំលេងថា "និព្វាន" ក៏ចេះតែមានអត្ថ, មានន័យវេម្តងបន្តិចៗទៅតាមសំលេង ឬសព្ទថ្មីដែលគេបញ្ជូតឡើង ឬគំនិតថ្មីដែលគេដាក់បញ្ចូលមក សឹងមានចែងក្នុងគម្ពីរទាំងឡាយមានដូចនេះ :

១-និព្វានជាដែនស្ងប់, ជាទីគ្មានទុក្ខ, រំលត់សង្ខារ រំលាយអវិជ្ជា ឬវដ្តសង្សារ ។ ក្នុងន័យថាដែននោះទីនោះ ជាដែនជាទីស្ងប់ អស់សង្ខារ អស់វដ្តសង្សារ ។ល។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

២-និព្វានជាគ្រឿងឧបករណ៍ ជាធម្មជាតិធ្វើឱ្យអស់សកលកិលេស អស់គ្រឿងអាសវៈបាន ។ល។

៣-និព្វាន ជាកិរិយាអាការៈ គឺជាចំនុចអស់កិលេស រលត់សង្ខារ សូន្យឧបាទាន រលាយនូវកិលេសយ៉ាងកំពូលគឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ ។ល។

៤-និព្វាន ជាផលនៃការអស់កិលេស ជាបរមសុខ ជាភាពត្រជាក់ត្រជុំ គ្មានគ្រឿងចាក់ដោត គ្មានគ្រឿងដុតបំពក់ ជាធាតុទំនេរយ៉ាងកំពូល ។ល។ និង ។ល។

ពំនោលក្នុងទីដទៃទៀតថា និព្វានជាធាតុវិសេសដែលសកលសត្វ ត្រូវដឹងត្រូវស្គាល់ ព្រោះនិព្វានជាចុងផ្លូវក្រោយបង្អស់របស់ធម្មជាតិ ។ អ្នកនិពន្ធបានឃើញព្រះត្រៃបិដកមួយកន្លែង ឱ្យឈ្មោះនិព្វានថា "**វិញ្ញាណ**" តែមិនមែនចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ ក្នុងប្រភេទខន្ធ៥ ឬវិញ្ញាណណាៗទៀត ដែលមាននិយាយក្នុងទីដទៃឡើយ ។ ពាក្យថា "**វិញ្ញាណ**" ក្នុងទីនេះ លោកឱ្យប្រែ ឱ្យប្រកាន់យកសេចក្ដីថា និព្វាន គឺជាធាតុមួយដែលសកលសត្វត្រូវស្គាល់ ត្រូវដឹង ត្រូវឃើញច្បាស់ ដោយអាស្រ័យវិញ្ញាណ ។ បើគ្មានវិញ្ញាណដើរតួ ឬគ្មានវិញ្ញាណជាប្រធានក្នុងរឿងនេះ, ពំនោលថា "**និព្វាន**" ក៏គ្មានដែរ ។ បានន័យថា របស់ដែលសកលសត្វត្រូវ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដឹង ក្នុងទីបំផុត ឬដំណើងដែលសកលសត្វត្រូវដឹង ត្រូវឃើញជាចុងក្រោយបង្អស់អំពីធម្មជាតិនោះ គឺនិព្វានហ្នឹងឯង ។

ដូចនេះទើប លោកយកវិញ្ញាណធ្វើជាឈ្មោះនៃនិព្វាន ព្រោះនិព្វាន គេស្គាល់បាន ដោយវិញ្ញាណវិសេស តាមពុទ្ធតម្រាស់ថា "**វិញ្ញាណំ អនិទស្សនំ** "តែវិញ្ញាណមិនមែនជាតួ ឬជាភាពនៃនិព្វានឡើយ ។

ក្នុងរឿងនិព្វានដដែល មានពំនោលខ្លះទៀតថា និព្វានជាធម្មៈ ជាធម្មៈប្រសើរកន្លង ជាធម្មៈកំពូល ជាកោះ ជាពំនឹងជាកន្លែងតទល់សត្រូវ ជាកំពែងការពារទុក្ខ ។ល។ និព្វានបែបនេះនិយាយមួយថ្ងៃវាល់ល្ងាចក៏មិនចប់, ហើយមិនដឹងថានិព្វានគឺជាអ្វីផង ។ ក្រៅពីនេះមានពំនោលថា និព្វានជាអមតធម៌ ជាអសង្ខតធម៌ ជាវិសង្ខារ ជាអព្យាកតៈ (គឺឱ្យឈ្មោះថាជាអ្វីក៏មិនបាន) ។ ជាមួយគ្នានេះទៀត និព្វានត្រូវបានឱ្យឈ្មោះថា ជានគរ, ជាអមតមហានគរ, ជាសិរិមោក្ខ, ជាមហាអមតៈ ។ល។ និព្វានដែលត្រូវបានគេសន្មតទៅ ជាស្រុក ប្រទេស នគរ ។ល។ នោះគឺធ្វើឡើងក្នុងបំណង ឱ្យមនុស្សធ្វើបុណ្យយ៉ាងច្រើន, យ៉ាងប្រញាប់ប្រញាល់ប្រយោជន៍ដើម្បីខ្លួន បានប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនបានសំរេចនិព្វាន ឬចូលទៅនៅក្នុងនគរ គឺនិព្វាននោះ ។ និព្វានមានឈ្មោះច្រើនលើសនឹងនិយាយ លុះគ្រាចុងក្រោយបង្អស់ មាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

គំហើញខ្លះៗទៀតថា និព្វានជាកំពូលទំនេ ជាបរមសុញ្ញតា គឺជាធាតុទំនេយ៉ាងកំពូលក្នុងទីបំផុតនៃធម្មជាតិ ។ នេះគឺជានិព្វានតាមន័យនៃបរិយត្តិធម៌ខាងផ្នែកប្រក្ខតបំណោះ សឹងនិយាយគ្នាអស់ថ្ងៃខែ ឆ្នាំ ប៉ុន្មានក៏មិនចប់ ។

ពំនោលទាំងឡាយអំពីរឿងនិព្វាន ដូចបានធ្វើសំនេរមកនេះ យើងមានគំហើញថា បើនិព្វានកើតឡើងព្រោះឃើញ **អនិច្ចំ** ហៅថា "**អនិមិត្តនិព្វាន**" បើនិព្វានកើតឡើងព្រោះឃើញ "**ទុក្ខំ**" ហៅថា "**អប្បណិហិតនិព្វាន**" បើកើតឡើងដោយឃើញ **អនត្តា** ហៅថា "**សុញ្ញតនិព្វាន** "ការទុកដាក់ ឬឱ្យឈ្មោះនិព្វានបែបនេះ គ្មានទីបំផុត, គ្មានពេលចប់ឡើយ ។

ពំនោលក្នុងក្បួនតម្រាក្រោយៗ, និព្វានមានឈ្មោះច្រើនបែបច្រើនយ៉ាងទៀត ដែលអ្នកមានគំនិតមិនងាយនឹងមានជំនឿ, មិនងាយនឹងយល់ស្របតាម, ដូចពំនោលថាកិលេសនិព្វាន, ខន្ធនិព្វាន, ធាតុនិព្វាន ។ គឺព្រះពុទ្ធត្រាស់ដឹង ព្រោះអស់កិលេសហៅថា " **កិលេសនិព្វាន** " រាងកាយរបស់ព្រះអង្គរលត់រលាយហៅថា " **ខន្ធនិព្វាន** " ព្រះធាតុក្នុងទីផ្សេងៗរួមចូលគ្នាកើតបានជាព្រះពុទ្ធអង្គម្តងទៀត សំដែងធម៌ប្រោសសត្វ ហើយបរិនិព្វានជាថ្មីហៅថា "**ធាតុនិព្វាន** " ។ល។

នេះគឺនិព្វានខាងភាសា បរិយត្តិធម៌ ឬភាសាប្រក្ខតសឹង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មានយ៉ាងសម្បូណ៌. តែគ្មានទាក់ទងដល់ការប្រតិបត្តិគឺមានមកត្រឹមតែជារឿងរបស់អ្នកប្រាជ្ញ ខាងផ្លូវលេងសំដី, ខាងផ្លូវបកស្រាយផ្អែកបរិយត្តិធម៌ប៉ុននោះ ។ ភាសាអំនួតបែបនេះ, អ្នកប្រតិបត្តិធម៌ដើម្បីនិព្វានពិតៗ មែនៗ មិនចាំបាច់គិតគួរផុលក៏បាន ។ បេក្ខជននិព្វាន គួរប្រកាន់យកន័យរបស់និព្វាន ត្រឹមតែជាភាពត្រជាក់ត្រជុំប៉ុននឹងបានហើយ ប្រសិនបើពង្រីកឱ្យធំ ឬពោលឱ្យវែងជាងនេះក៏គឺភាពត្រជាក់ដែលកើតមានឡើង ព្រោះអស់ភ្លើងទុក្ខ ភ្លើងកិលេសហ្នឹងឯង ។ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះភាពត្រជាក់ជាភាវៈនៃនិព្វាន, គ្រឿងធ្វើឱ្យភាពត្រជាក់ ជាទំងើនៃនិព្វាន អាការរំលត់កំដៅហើយ ស្ថាបនាភាពត្រជាក់ ជាកិរិយាររបស់និព្វាន ។ ក្នុងន័យថាគឺជា ភាពត្រជាក់, ភាពអស់ទុក្ខ ភាពចប់ជីវិតអន្ទោលហ្នឹងឯង ។

អ្នកអានបានដឹងរឿងនិព្វានគួរសមដែរហើយ, ក្នុងឃ្លានេះ, អ្នកសរសេរសូមឱ្យចម្លើយ ចំពោះសំនួរថា និព្វាននៅឯណា ដែលបានធ្វើសំនេរមកហើយ ។ ដើម្បីដឹងជាបទ្ទាន់ អ្នកអានគប្បីធ្វើការកត់សំគាល់ថា អ្នកសំរេចនិព្វាននៅក្នុងទីណា និព្វាននៅក្នុងទីនោះ ព្រោះនិព្វានជាភាពមាននៅ គ្រប់ទិសទីក្នុងសកលលោក. បើអ្នកបានសំរេចនិព្វាននៅក្នុងកាមលោក និព្វាននៅក្នុងកាមលោក បើអ្នកបានសំរេចនិព្វាននៅក្នុងរូបលោក និព្វាននៅក្នុងរូបលោក បើអ្នកសំរេចនិព្វាននៅក្នុងអរូបលោក និព្វាននៅក្នុងអរូបលោក។ល។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ព្រោះអ្វី ? ព្រោះថា និព្វានជាធាតុគ្មានលំនៅ គ្មានទំរ គ្មានតំណាំង ជាទឹកដីភ្លើងខ្យល់ ឬជាអាកាសវិញ្ញាណ **អាកិញ្ចញ្ញានេវសញ្ញានាសញ្ញា** ។ល។ ឡើយ ។ ជាមួយគ្នានេះ និព្វានមិនមែនជាត្លលោកដែលយើងកំពុងរស់នៅសព្វថ្ងៃនេះ, មិនមែនជាត្លសកលលោក ដែលយើងពុំទាន់បានស្គាល់ ពុំទាន់បានទៅដល់ ។ មិនមែនជាអាទិត្យ, ចន្ទ, អង្គារ, ពុធ, ព្រហស្បតិ៍, សុក្រ, សៅរ៍ ។ល។ មិនមែនជាដំណើរទៅ មិនមែនជាដំណើរមក មិនមែនជាការឋិតនៅ, មិនមែនជាកិរិយាកើត, មិនមែនជាកិរិយាចុត្តិ មិនមែនជាអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលយើងធ្លាប់ស្គាល់ក្នុងលោកនេះ, មិនមែនជាភាពវែង, ភាពខ្លី, មិនមែនជាភាពធំ, ភាពតូច,មិនមែនជារូបនិងអរូប ។ល។ តែជានិព្វានហ្នឹងតែម្តង ។

ក្នុងន័យថា និព្វានគឺជានិព្វាន មាននៅគ្រប់ទិសទីលើសកលលោកប៉ុន្តែជានិព្វានវិស័យ មិនមែនជាលោកវិស័យឡើយ ។ ចំពោះរឿងនេះ អ្នកប្រាជ្ញខាងផ្នែកស្រាវជ្រាវលោក មានគំហើញថា លោកគឺជាលោក និព្វានគឺជានិព្វាន, សឹងមានភាពទំនាក់ទំនងប្រហាក់ប្រហែលទឹកនឹងប្រេង ដែលនៅក្នុងឡទីរមគ្នា ឬជាមួយគ្នា តែមិនចូលគ្នា (ទឹកនៅជាវិស័យទឹក ប្រេងនៅជាវិស័យប្រេង តាមភាពដើមដដែល)។ និព្វានពិត, គេត្រូវបានក្នុងលោក, ក្នុងជាតិនេះ ។ គឺកំដៅមាននៅក្នុងទីណា,គេត្រូវរលត់កំដៅក្នុងទីនោះ,

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ភាពក្តៅនៅត្រង់ណា, ភាពត្រជាក់នៅត្រង់នោះ, ក្តៅកើតក្នុងទីណា ទីនោះគ្មានត្រជាក់, ក្តៅរលត់ក្នុងទីណា ទីនោះកើតត្រជាក់ ។

បើតាមន័យនេះ និព្វានគឺគេត្រូវបានក្នុងជីវិតនេះ មិនមែនត្រូវបានក្នុងជីវិតខាងមុខទេ ប្រសិនបើរលត់ភ្លើងកិលេសបាន ។ ដោយន័យថា កំដៅកើតមានក្នុងជាតិណា, ក្នុងទីណាពេលណា ត្រូវរលត់ក្នុងជាតិនោះ ទីនោះ ពេលនោះ ។ និយាយខ្លី គឺនិព្វាន គេត្រូវបានសំរេច ក្នុងពេលកំពុងរស់, មិនមែនស្លាប់ហើយទើបត្រូវបានទេ ។ និព្វានក្នុងពុទ្ធសាសនា គឺជាធាតុដែលបុគ្គលត្រូវបាន សំរេចដោយគ្មានកំណត់កាល (**អកាលិកោ**) ។

និព្វានជារឿងរបស់មនុស្សរស់, មិនមែនជារឿងរបស់មនុស្សស្លាប់ទេ ។ និព្វានជារឿងដែលត្រូវដឹងចំពោះខ្លួន អ្នកដទៃពុំអាចដឹងជំនួសខ្លួនបានឡើយ ។ និព្វានគឺជាភាពត្រជាក់ ដែលកើតមានភ្លាមៗ ជាមួយនិងភាពរលត់ភ្លើងកិលេស ។ ភាពត្រជាក់គឺនិព្វាន គេត្រូវស្វែងរកក្នុងភាពក្តៅ ។ កំដៅមាននៅក្នុងទីនេះ, ក្នុងជីវិតនេះ ។ ទីណាមិនប្រាកដដោយកិលេស ទីនោះជានិព្វាន គឺថា កិលេសមិនមាន, មិនប្រាកដក្នុងទីណា, និព្វានក្នុងទីនោះ ប្រាកដក្នុងទីនោះ ។ និយាយមួយយ៉ាងទៀតថា សង្ខារវដ្តមិនប្រាកដក្នុងទីណា និព្វានប្រាកដក្នុងទីនោះ ។

❄ ❄ ❄ ❄ ❄

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

សេចក្ដីសរុប ៖ និព្វានជាចំនុចចុងផ្លូវរបស់សត្វ, ជីវិតសកលសត្វមួយណាក៏ដូចជាមួយណា រមែងវិវត្តទៅរកស្ថានៈនៃនិព្វានរឿយៗ. ភាពឆក់ស្រេបនៃនិព្វានហាក់មានមកលើមនុស្សគ្រប់កាលវេលា ។ សញ្ញាតញ្ញាណរបស់មនុស្ស ត្រូវការឥស្សរភាពជានិច្ច, តែត្រូវអំណាចទាំងឡាយមានផលកម្មជាដើម តាមដេញស្ទាក់ ស្កាត់រុញច្រានឱ្យឃ្លាតចេញអំពីផ្លូវពិតផ្លូវមែនរៀងរាល់ពេល ព្រោះខ្លួនជាសត្វភ្នែកខ្វាក់ មើលផ្លូវផុតន័យមិនឃើញ. ស្វាបទាទំរីរំដោះខ្លួនចេញចាកទុក្ខមិនកើត ។

ដំណើរឆ្លងចាកសង្សារវដ្ត ៖ រូបកាយសត្វលោកប្រៀបដូចសំពៅ ។ ចិត្តវិញ្ញាណដូចនាយសំពៅ ។ សង្សារវដ្តដូចសកលសាគរ ។ សកលលោកឬត្រៃភព ដូចកំពង់ជំនួញ ។ ផលបុណ្យផលបាបក្នុងជាតិមួយៗ ក្នុងលោកមួយៗ ដូចកំហាតនិងចំណេញនៃទំនិញ ដែលនាយសំពៅត្រូវបានក្នុងកំពង់មួយៗ ។ដំណាលកោះមួយៗ ឬត្រើយយ៉ាងកំពូល, យ៉ាងផុតភ័យ អស់ទុក្ខ នឹងបានសំរេច, លុះត្រាបុគ្គលកើតក្ដីពេញចិត្តបញ្ឈប់ទំរើថរាចរ ក្នុងសកលសាគរយ៉ាងស្ថាពរ, យ៉ាងដាច់ខាត គឺធ្វើយ៉ាងណាឱ្យសំរេចនិព្វាន។

សកលមនុស្ស គឺនាវិកនិងនាយសំពៅ កាលណានាំគ្នាស្រវឹងអំពីរឿងរូបឬតួសំពៅ គ្មានស្មារតីភ្ញាក់រលឹកគិតគូរដល់ចិត្តឬនាយសំពៅ, សំពៅនិងត្រូវរលកព្យុះខ្យល់ បោកបក់លង់លិចក្នុង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មហាសាគរ មុនពេលចូលចតកំពង់កោះ ដែលខ្លួនត្រូវការជាមិនខាន ។ តែបើសកុលមនុស្ស ខំប្រឹងអនុវត្តនូវទំរើខាងផ្លូវចិត្តច្រើនហួសពេក រហូតដល់ភ្លេចទំរើរបស់រូបកាយ ដែលជាលំនៅរបស់ចិត្តក៏ទៅមិនរួចដូចគ្នា ។ ដូចនេះ ទើបព្រះបរមសាស្ត្រាចារ្យបង្រៀនឱ្យដើរផ្លូវកណ្តាល គឺធ្វើយ៉ាងណាឱ្យចិត្ត និងកាយមានទំរើប្រហាក់ប្រហែលគ្នា. និងតឹងមួយធូរមួយ នៅលើបន្ទាត់ គឺ អប្បមាទធម៌ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃបញ្ញាថ្នាក់វិបស្សនា ឬលោកុត្តរៈ ។

តាមសច្ចធម៌, យើងគ្រប់គ្នា គ្មានខ្លួន គ្មានព្រាណទេ ។ របស់ដែលមានគឺបញ្ចខន្ធ ឬ "កាយ" និង "ចិត្ត" ដែលលោកប្រៀបប្រដូចទៅនឹង "សំពៅ" និង "នាយសំពៅ" ប៉ុននោះ ។ ចិត្តក៏មិនមែនជារបស់យើង ព្រោះថាកាលណាសំរេចនិព្វានឬបានដល់កោះ គឺនិព្វាននោះ, ភាវៈនៃនិព្វានមិនមែនជាចិត្តទេ, តែចិត្តគ្រាន់តែជាភាពមួយ, ដែលបានពាល់ត្រូវនូវនិព្វាន ឬស្ថានៈនៃនិព្វានបានប៉ះពាល់ត្រូវចិត្តប៉ុននឹងឯង ។ និព្វានភាពមានពិតមានមែន, តែគ្មានអ្នកណាដឹងបាន ស្គាល់កើត ប្រសិនបើអវិជ្ជាមិនទាន់អស់អំពីខន្ធសន្តាន ។ លោកថាដូចពន្លឺព្រះអាទិត្យកាលណាបើកបង្អួច យើងមើលឃើញ, កាលណាយើងបិទបង្អួច យើងមើលមិនឃើញ ។ ប៉ុន្តែពន្លឺរស្មី មិនមែនគ្មានទេ គឺមាននៅជាធម្មតា, ឬដូចរូបធាតុ, សទ្ទធាតុ, គន្ធធាតុ, រសធាតុ, ផោដ្ឋព្វធាតុ ។ល។

ដែលមានពាសពេញទាំងអាកាសធាតុ, តែពុំបានប្រាកដដល់មនុស្ស ដែលគ្មានភ្នែកទិព្វ ។ល។ ព្រមគ្នានេះ, គ្មានប្រាកដដល់វិស័យទាំងឡាយ មានទស្សនវិស័យជាដើមរបស់មនុស្ស ដែលគ្មានគ្រឿងប្រដាប់វិទ្យាសាស្ត្រសំរាប់ចាប់ ។

បញ្ចក្ខន្ធណា មានអវិជ្ជានៅខាងក្នុង, បញ្ចក្ខន្ធនោះរមែងមានឧបាទាន ។ នបញ្ចក្ខន្ធមានឧបាទានដូចនេះ, ពុំអាចសម្ពស្ស៍ជាមួយនឹងនិព្វានបានទេ ។បញ្ចក្ខន្ធបែបនេះពោរពេញទៅដោយទុក្ខ ដោយភាពអន្ទោលវិលវល់ខ្ពស់ទាប, ទាបខ្ពស់, លិចអណ្ដែត អណ្ដែតលិច ក្នុងសង្សារវដ្តរឿយៗ គ្មានទីចប់ គ្មានទីបំផុត គ្មានទីអស់ហើយឡើយ ។

បញ្ចក្ខន្ធ ក្រោយពីបានប្រតិបត្តិធម៌ មានអវិជ្ជា ឧបាទានអស់ហើយ ។ បញ្ចក្ខន្ធនេះគ្មានទេ, គ្មានយើង, គ្មានអញ, គ្មានឯង, ។ល។ ជាបញ្ចក្ខន្ធមានភាពសមគួរដល់ទំរើសម្ពស្ស៍របស់ចិត្តជាមួយនឹងនិព្វាន ឬចូលដល់និព្វានដំណាលគ្នានេះ ចិត្តបេក្ខជននិព្វាន បានទទួលរសគីភាពត្រជាក់សែនត្រជាក់របស់និព្វានជាប្រាកដ ។

បញ្ចក្ខន្ធដែលមានអវិជ្ជាអស់ហើយ, តែមិនទាន់បែកធ្លាយ ឬមិនទាន់រលត់រលាយនៅឡើយ ។ បញ្ចក្ខន្ធនេះ, ត្រូវបានផឹករសនិព្វានក្នុងជីវិតបច្ចុប្បន្ន ។ ភាវៈនៃនិព្វានដូចនេះ លោកហៅថា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

"**សឧបាទិសេស**" ។ កាលណាបញ្ចក្ខន្ធបែកធ្លាយ រលត់រលាយយ៉ាងគ្មានសំណល់, យ៉ាងអស់ជើង, កាលនោះរសយ៉ាងកំពូលនៃនិព្វាន ដែលលោកឱ្យឈ្មោះថា "**សេឯក**" ឬ "**សេនោល**" គឺរសគ្មានអាស្រ័យបញ្ចក្ខន្ធនឹងមានក្នុងលំដាប់នោះ ។ ភាវៈនៃនិព្វានបែបនេះលោកហៅថា "**អនុបាទិសេស**" ឬ " **ខន្ធបរិនិព្វាន** " ។

ទំរើប្រតិបត្តិធម៌ជាន់ខ្ពស់ ឬទំរើអនុវត្តអរិយមគ្គមានអង្គ៨

ប្រការ ជាមួយនិងបារមីធម៌១០យ៉ាង ដែលបានធ្វើសំនេរមកហើយ គឺជាទំរើស្ថាបនាផ្លូវ និងសង់ស្ពានដើរឆ្លងទៅកាន់និព្វាន ។

សកលសត្វ នៅជិតឬនៅឆ្ងាយ អំពីនិព្វានប៉ុនណា គ្មានអ្នកណាដឹងជំនួសនរណាឡើយ ។ ដំណឹងអំពីនិព្វាន ត្រូវដឹងដោយខ្លួនឯង ។ ដូចនេះ ទើបព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានមានពំនោលថា **ធម្មៈ** ទាំងឡាយរហូតដល់មាននិព្វានជាទីបំផុតនោះ ជាសន្ទិដ្ឋិកោ គឺអ្នកណាបាន, អ្នកនោះឃើញ ។ (មើលសៀវភៅនិព្វានទស្សនៈ, សៀវភៅទស្សនសកលនិងសៀវភៅសកលចិន្តាប្រកបផង) ។

ចប់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org